

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Vejledning til bekendtgørelsen om folkeskolens pædagogiske læringscentre

Vejledning til bekendtgørelsen om folkeskolens pædagogiske læringscentre

2023

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

1220 København K

Indhold

Forord 5

1	Formål og de lovmæssige rammer for folkeskolens pædagogiske læringscentre.....	6
1.1	De pædagogiske læringscentre – en ressource til ledelse og pædagogisk personale.....	6
1.2	Lovgivning og rammer for folkeskolens pædagogiske læringscentre	6
2	Funktioner, rammer og organisering af de pædagogiske læringscentre.....	9
2.1	Det pædagogiske læringscenter som en strategisk funktion	9
2.1.1	Fysiske og/eller immaterielle rammer for det pædagogiske læringscenter	9
2.2	Det pædagogiske læringscenter skal understøtte skoleudvikling og skolens kapacitetsopbygning	10
2.2.1	Ledelsens rolle i det pædagogiske læringscenter	10
2.3	Det pædagogiske læringscenter skal samle og koordinere skolens vejledningskompetencer.....	12
2.3.1	Funktionsbeskrivelser i det pædagogiske læringscenter.....	13
2.3.2	Vejledningstilgange	15
3	Opgaver for det pædagogiske læringscenter	17
3.1	Det pædagogiske læringscenter skal vejlede i brugen af undervisningsmidler – digitale og analoge	17
3.2	Det pædagogiske læringscenter skal på baggrund af Fælles Mål, understøtte det pædagogiske personales planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen	19
3.2.1	Det pædagogiske læringscenter har opmærksomhed på aktuelle indsatsområder på skolen	19
3.2.2	Det pædagogiske læringscenter har opmærksomhed på inddragelse af data og evalueringsresultater.....	20
3.2.3	Det pædagogiske læringscenter har opmærksomhed på folkeskolens tværgående temaer.....	21
3.2.4	Det pædagogiske læringscenter har opmærksomhed på samarbejdet med eksterne parter, herunder folkebiblioteket.....	25
3.3	Det pædagogiske læringscenter skal udvikle og understøtte undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne.....	26
3.3.1	Det pædagogiske læringscenters opgave med at skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst.....	26

3.4	Det pædagogiske læringscenter skal vejlede om litteratur og læsning	27
4	Praksiseksempler på læseindsatser, data- og evalueringskultur og strategisk samarbejde	30
4.1	Praksiseksempel 1: Læsning – Tværfaglig læselystindsats med fokus på nysgerrighed, relationer og samarbejde	30
4.2	Praksiseksempel 2: Data og evalueringsresultater – At sætte data i spil i forskellige fora	33
4.3	Praksiseksempel 3: Strategisk samarbejde – Samarbejde mellem skolen og forvaltningen om en strategi for folkeskolens pædagogiske læringscenter	38
4.4	Praksiseksempel 4: Eksempel på organisering af PLC samt opgave- og funktionsbeskrivelser for det pædagogiske læringscenter	41
5	Kilder	46

Forord

Folkeskolens pædagogiske læringscentre (PLC) er en ressource, som har en strategisk funktion i forhold til at udvikle og understøtte aktiviteter i undervisningen til gavn for alle elevers faglige og alsidige udvikling og trivsel. Det pædagogiske læringscenter udgøres af vejledere og ressourcepersoner, som i samarbejde med skolens ledelse skal støtte og inspirere skolens medarbejdere i udviklingen af den didaktiske og pædagogiske praksis på skolen, og udvikle undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne. I denne vejledning kan kommuner og skoler finde inspiration til arbejdet med folkeskolens pædagogiske læringscentre.

I 2022 blev en ny bekendtgørelse for de pædagogiske læringscentre udstedt. Denne vejledning er udarbejdet af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) i samarbejde med flere af folkeskolens parter og aktører med berøring med folkeskolens pædagogiske læringscentre: Danmarks Lærerforening, Kommunernes Landsforening, Skolelederforeningen, Børne- og Kulturchefforeningen, Kommunernes Forening for Pædagogiske Læringscentre, Pædagogisk LæringsCenterForening, Danmarks it- og medievejlederforening og Center for Undervisningsmidler.

Vejledningen giver information, støtte og inspiration til at kvalificere de valg, der skal træffes i forhold til skolernes arbejde med PLC. Vejledningen informerer om de bestemmelser, der er i folkeskoleloven og i bekendtgørelsen for folkeskolens pædagogiske læringscentre ved at forklare og eksemplificere, hvordan der kan arbejdes ud fra de lovmæssige rammer. Endeligt bidrager den med spørgsmål til refleksion i forhold til at organisere og praktisere arbejdet med det pædagogiske læringscenter lokalt.

Vejledningen henvender sig til skoleledelser, vejledere, ressourcepersoner og forvaltninger.

Læsevejledning

I det følgende beskrives de pædagogiske læringscentre flere steder i bestemt ental, eftersom den primære målgruppe for denne vejledning er skoleledelse og PLC-medarbejdere tilknyttet den enkelte skoles pædagogiske læringscenter. Skolens lærere og pædagoger beskrives samlet som *det pædagogiske personale*.

Denne vejledning består af:

- **Kapitel 1: Formålet og de lovmæssige rammer** for folkeskolens pædagogiske læringscentre beskrives i kapitel 1.
- **Kapitel 2: Funktioner, rammer og organisering** af de pædagogiske læringscentre beskrives i kapitel 2 med afsæt i bekendtgørelsen for folkeskolens pædagogiske læringscentre § 1.
- **Kapitel 3: Opgaver**, som de pædagogiske læringscentre varetager, beskrives i kapitel 3 med afsæt i bekendtgørelsen for folkeskolens pædagogiske læringscentre § 2.
- **Kapitel 4: Praksiseksempler** til inspiration til arbejdet med at skabe lokale rammer for folkeskolens pædagogiske læringscentre præsenteres i kapitel 4. Kapitlet indeholder konkrete eksempler på arbejdet med henholdsvis strategiske indsatser, arbejdet med data- og evalueringsresultater, læsekultur og samarbejde med folkebiblioteket samt et eksempel på en opgave- og funktionsbeskrivelse for PLC-medarbejdere. Praksiseksemplerne er udarbejdet på baggrund af dialog med kommuner og skoler om deres praksis og erfaringer med arbejdet med de pædagogiske læringscentre.

1 Formål og de lovmæssige rammer for folkeskolens pædagogiske læringscentre

Dette kapitel beskriver formålet og de lovmæssige rammer for folkeskolens pædagogiske læringscentre.

1.1 De pædagogiske læringscentre – en ressource til ledelse og pædagogisk personale

I bekendtgørelsen om folkeskolens pædagogiske læringscentre fremgår det af formålet, at det pædagogiske læringscenter har en dobbeltfunktion i relation til didaktik og pædagogik, idet læringscentrets funktion er rettet mod dels det pædagogiske personale, dels eleverne. Det pædagogiske læringscenter skal både understøtte, inspirere og udvikle det pædagogiske personales didaktiske og pædagogiske praksis og udvikle undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne. Derudover skal det pædagogiske læringscenter være med til at fremme elevernes faglige og alsidige udvikling og trivsel og understøtte og udvikle det pædagogiske personales arbejde med elevernes læreprocesser og læringsudbytte i alle fagblokke og ved folkeskolens tværgående temaer.

Det pædagogiske læringscenter udgøres af skolens vejledere og ressourcepersoner, der i samarbejde med ledelsen skal spille en central rolle i skolens udvikling og skolens kapacitet i forhold til at varetage den samlede opgave med at fremme alle elevers faglige og alsidige udvikling og trivsel bedst muligt. I det pædagogiske læringscenter samarbejder vejledere og ressourcepersoner på tværs af fag og funktioner om at understøtte skolens indsatser med henblik på at udvikle og kvalificere den pædagogiske praksis, undervisningskvaliteten og undervisningsmiljøet

1.2 Lovgivning og rammer for folkeskolens pædagogiske læringscentre

Det er i folkeskoleloven, LBK nr 1887 af 01/10/2021, §19 stk. 2 bestemt, at der på hver skole skal være et pædagogisk læringscenter (Retsinformation 2021). I bekendtgørelsen for folkeskolens pædagogiske læringscentre, BEK nr 271 af 28/02/2022, fastsættes formålet og de nærmere opgaver for folkeskolens pædagogiske læringscenter (Retsinformation 2022).

Bekendtgørelse af lov om folkeskolen

§ 19 stk. 2. Ved hver skole oprettes et pædagogisk læringscenter. Det pædagogiske læringscenter samarbejder med folkebiblioteket. Det pædagogiske læringscenter stiller undervisningsmidler til rådighed for skolens undervisning, herunder også bøger til elevernes fritidslæsning, og yder vejledning i brugen heraf.

Bekendtgørelse om folkeskolens pædagogiske læringscentre

I medfør af § 19, stk. 5, i lov om folkeskolen, jf. lovbekendtgørelse nr. 1887 af 1. oktober 2021, fastsættes efter bemyndigelse:

Formål

§ 1. Det pædagogiske læringscenter udgøres af skolens vejledere og ressourcepersoner, som i samarbejde med skolens ledelse og lærere arbejder for at fremme alle elevers faglige og alsidige udvikling og trivsel ved at understøtte, inspirere og udvikle lærernes og pædagogernes didaktiske og pædagogiske praksis og udvikle undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne.

Stk. 2. Det pædagogiske læringscenter skal i samarbejde med ledelsen

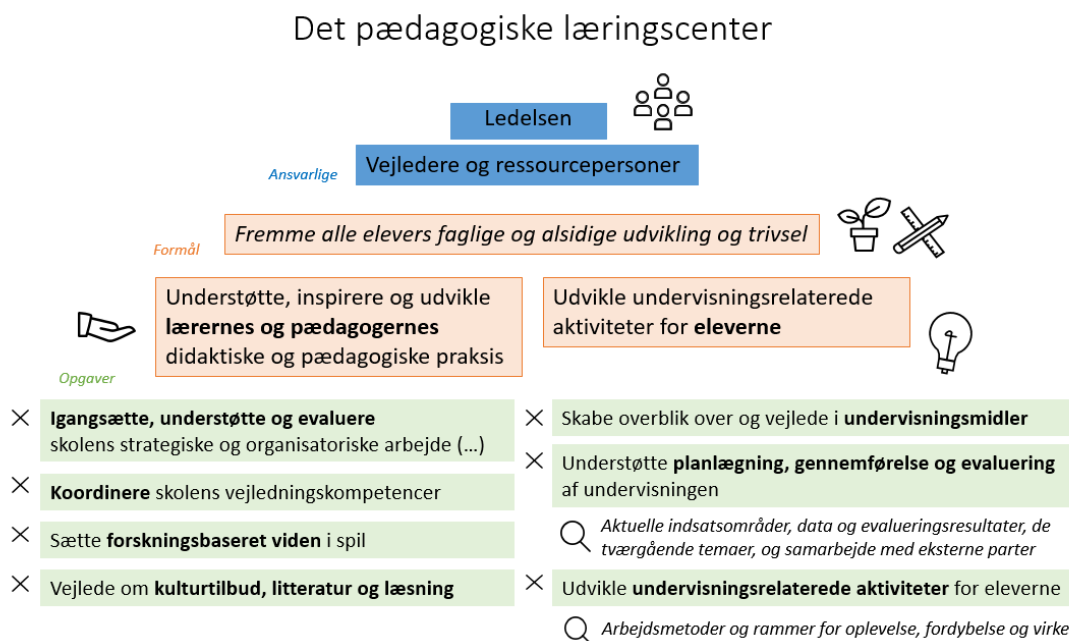
- 1) igangsætte, understøtte og evaluere skolens strategiske og organisatoriske arbejde med pædagogisk praksis, undervisningskvalitet og undervisningsmiljø samt understøtte skoleudviklingsindsatser,
- 2) samle og koordinere skolens vejledningskompetencer med henblik på at understøtte lærere og pædagogers arbejde med elevernes læreprocesser og læringsudbytte i alle fagblokke,
- 3) sætte forskningsbaseret viden om undervisning og læring i spil på skolen og
- 4) vejlede om kulturtilbud, litteratur og læsning, herunder også bøger til elevernes fritidslæsning.

Opgaver

§ 2. Det pædagogiske læringscenter varetager følgende opgaver:

- 1) Skaber overblik over og vejleder i valget og brugen af tilgængelige analoge og digitale undervisningsmidler.
- 2) Understøtter på baggrund af Fælles Mål lærere og pædagogers planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen med opmærksomhed på
 - a) aktuelle indsatsområder på skolen,
 - b) inddragelse af data og evalueringresultater,
 - c) folkeskolens tværgående temaer og
 - d) samarbejdet med eksterne parter, herunder folkebiblioteket.
- 3) Udvikler og understøtter undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne med fokus på at udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst jf. folkeskolens formål.

Figur 1. Visualisering af elementerne i bekendtgørelsen om folkeskolens pædagogiske læringscentre.

Ovenstående figur illustrerer det pædagogiske læringscenters overordnede formål, opgaver samt ansvarlige. Figuren tager udgangspunkt i elementerne i bekendtgørelsen om folkeskolens pædagogiske læringscentre og har til formål at skabe et overblik over de forskellige elementer.

Der gøres opmærksom på, at bekendtgørelsen om folkeskolens pædagogiske læringscentre udgøres af to paragraffer; § 1 med titlen *formål* og § 2 med titlen *opgaver*. Det pædagogiske læringscenters formål og opgaver er dog overlappende, og figuren her illustrerer, hvordan der for eksempel kan skelnes mellem et overordnet formål og konkrete opgaver.

2 Funktioner, rammer og organisering af de pædagogiske læringscentre

Dette kapitel beskriver funktioner, rammer og mulige organiseringer af det pædagogiske læringscenter med afsæt i bekendtgørelsen for folkeskolens pædagogiske læringscentre § 1.

Der skal ved hver skole være etableret et pædagogisk læringscenter. Skolelederen er den overordnede leder af det pædagogiske læringscenter. Det pædagogiske læringscenters funktioner fastlægges lokalt med afsæt i bekendtgørelsen for folkeskolens pædagogiske læringscentre, som beskriver formål og opgaver for det pædagogiske læringscenter. Det pædagogiske læringscenters funktioner og opgaver bør stemme overens med det pædagogiske læringscenters lokale rammer og vilkår.

2.1 Det pædagogiske læringscenter som en strategisk funktion

I bekendtgørelsens formål fastsættes, at det pædagogiske læringscenter udgøres af vejledere og resourcepersoner, som samarbejder med ledelsen. Det er ikke bestemt i folkeskoleloven eller bekendtgørelsen for folkeskolens pædagogiske læringscentre, hvordan det pædagogiske læringscenter konkret skal organiseres. Dermed er der stor lokal frihed til, hvordan det pædagogiske læringscenter lokalt kan organiseres i overensstemmelse med bekendtgørelsen og skolens indsatsområder. I dette afsnit beskrives, hvordan det pædagogiske læringscenter er en strategisk funktion, og hvordan forskellige rammer – fysiske såvel som immaterielle – kan understøtte det pædagogiske læringscenters formål og opgaver.

2.1.1 Fysiske og/eller immaterielle rammer for det pædagogiske læringscenter

Det er en del af formålet for det pædagogiske læringscenter at understøtte skoleudvikling, samle og koordinere skolens vejledere og igangsætte, understøtte og evaluere skolens strategiske og organisatoriske arbejde med pædagogisk praksis, undervisningskvalitet og undervisningsmiljø samt understøtte skoleudviklingsindsatser. Derfor kan det pædagogiske læringscenter med fordel defineres som en strategisk funktion frem for en enhed af udvalgte medarbejdere eller et udvalgt fysisk sted. Læringscenteret kan med fordel fungere som en dynamisk størrelse, der trækker på forskellige kompetencer og aktører i og uden for skolen, afstemt af de opgaver og indsatser, der skal varetages.

Det pædagogiske læringscenter kan både have faste, fysiske rammer, immaterielle, varierende, eller mobile rammer eller en blanding. Et fysisk læringscenter, for eksempel et fysisk bibliotek med en aktuell og inspirerende samling til fritidslæsning og med skiftende udstillinger til inspiration for elevernes og lærernes læsning, kan give mulighed for at tilbyde et anderledes læringsrum end klasseværelset. Ligeledes kan et fysisk læringscenter afspejle og understøtte skolens aktuelle fokusområder i kraft af for eksempel udstillinger, værksteder eller et fælles arbejdsrum for organisatorisk udvikling. PLC kan også fungere mobilt og bringe vejledning af det pædagogiske personale såvel som elevaktiviteter og materi-

aler i spil i de enkelte klasserum eller i varierende omgivelser afhængig af opgaven. Sidst, kan det pædagogiske læringscenter også virke uden for skolens matrikel, for eksempel i kraft af samarbejde med eksterne parter på deres lokationer, såsom folkebiblioteket.

Til inspiration

I artiklen "Det pædagogiske læringscenter – et knudepunkt i skolens indre liv" i Liv i Skolen kan man finde eksempler på, hvordan et fysisk pædagogisk læringscenter både kan have en funktion som lærested, værested og værksted (Roland Hachmann 2020).

I praksiseksempel 1 om læselyst, kapitel 4, kan man finde eksempler på, hvordan det pædagogiske læringscenter på Munkevænget skole arbejder med flere af deres indsatser ude i klasserummene.

Spørgsmål til refleksion – Det pædagogiske læringscenters virke i forskellige rammer

- Hvilke rammer har PLC'et på jeres skole, og hvilke rammer er ideelle til det pædagogiske læringscenters funktioner og opgaver?
- Hvordan inddrager I eksterne samarbejdspartnere og eksterne lokationer, for eksempel folkebiblioteket i PLC'ets arbejde?

2.2 Det pædagogiske læringscenter skal understøtte skoleudvikling og skolens kapacitetsopbygning

Som det fremgår af bekendtgørelsens § 1 stk. 2, skal det pædagogiske læringscenter i samarbejde med skoleledelsen igangsætte, understøtte og evaluere skolens strategiske og organisatoriske arbejde med pædagogisk praksis, undervisningskvalitet, og undervisningsmiljø samt understøtte skoleudviklingsindsatser. PLC kan således siges at være en central aktør for en kapacitetsopbygning omkring skolens kerneopgave, elevernes faglige og alsidige udvikling og trivsel, og skal fungere som en strategisk ressource for skoleudvikling. Det er centralt, at skolens ledelse sætter retning og rammer for det pædagogiske læringscenters virke. Ved kapacitetsopbygning forstås i denne sammenhæng læringscenterets rolle i relation til skolens samlede evne til at udvikle, koordinere og facilitere skolens indsatser med henblik på at styrke elevernes faglige og alsidige udvikling og trivsel bedst muligt.

2.2.1 Ledelsens rolle i det pædagogiske læringscenter

Skolens ledelse har en central rolle i at etablere og udvikle et pædagogisk læringscenter til gavn for det pædagogiske personale og eleverne. Det er ledelsens ansvar at skabe rammerne for det pædagogiske læringscenter. Rammesætning af det pædagogiske læringscenter kræver overvejelser om for eksempel:

- Organisering, for eksempel personalesammensætning og funktioner i det pædagogiske læringscenter.

- Det pædagogiske læringscenters samarbejde med ledelsen, samarbejde med skolens øvrige pædagogiske personale, samt samarbejde vejledere og ressourcepersoner i mellem, for eksempel i forhold til fælles og opdeltede ansvarsområder og opgaver.
- Ledelsens rolle i samarbejdet med det pædagogiske læringscenter og i den faglige ledelse, for eksempel med fokus på vejledere og ressourcepersoners forankring, faglighed og legitimitet.
- Rammer, for eksempel timetal til vejledere, uddannelse af vejledere, frekvens af fællesmøder i det pædagogiske læringscenter med videre.

Udarbejdelse af opgave- og funktionsbeskrivelser for PLC kan skabe tydelighed og en fælles forståelse af, hvilke opgaver det pædagogiske læringscenter skal løse. Derudover er klare rammer og strukturer for det kontinuerlige samarbejde mellem ledelse og det pædagogiske læringscenter væsentligt for et optimalt samarbejde om understøttelse af skoleudvikling og skolens kapacitetsopbygning. Det kan være en fordel, at flere af det pædagogiske læringscenters opgaver løses i samarbejde med ledelsen gennem fælles processer og løbende dialog.

Til inspiration

Se praksiseksempel 4 i kapitel 4 for inspiration til, hvordan PLC for eksempel kan organiseres.

I Kommunernes Landsforenings og Danmarks læringsforenings publikation **Dialog om Skoleudvikling** (2020) kan der findes refleksionsspørgsmål til og praksiseksempler på samarbejde om skoleudvikling medarbejdere, ledelsen og forvaltningen i mellem. Redskabet kan for eksempel bruges af skoleledelsen til at reflektere over samarbejde om skoleudvikling med henholdsvis PLC og forvaltningen.

Som pædagogisk læringscenter har man mulighed for at søge midler til udviklingsprojekter gennem blandt andet **Udviklingspuljen for folkebiblioteker og pædagogiske læringscentre**. Se praksiseksempel 1 i kapitel 4 for inspiration til et udviklingsprojekt, der har fået midler fra puljen.

Spørgsmål til refleksion – Ledelse, organisering og understøttelse

- Hvad kendetegner samarbejdet mellem ledelse og PLC på jeres skole?
- Hvilke rammer har ledelsen skabt for samarbejdet om PLC's understøttelse af skoleudvikling og skolens kapacitetsopbygning?
- Hvordan kan skoleledelsen og forvaltningen understøtte og samarbejde om at udvikle et funktionelt pædagogisk læringscenter, der i overensstemmelse med bekendtgørelsen udvikler og kvalificerer skolens praksis?

Den enkelte skole bør tilpasse funktionerne i det pædagogiske læringscenter, så de stemmer overens med skolens og kommunens aktuelle mål og indsatser. Skolens ledelse har ansvaret for at bemande PLC med medarbejdere, der har de relevante kompetencer. Det pædagogiske læringscenter kan med fordel være en tværgående enhed, hvorfra skolens kapacitetsopbygning koordineres og faciliteres strategisk i tæt samarbejde mellem ledelse, vejledere og ressourcepersoner.

Hvornår er man en vejleder?

Som vejleder er man uddannet til at vejlede medarbejderne på skolen. Som vejleder faciliterer man kollegiale læreprocesser og formidler viden om sit område, for eksempel læsning, til kolleger, ledelse og forældre. Man sætter dermed medarbejderne i stand til at mestre, så de fremover er klædt bedre på.

Hvornår er man en ressourceperson?

Der er ikke enslydende kriterier for, hvornår man er ressourceperson. En ressourceperson er ikke uddannet vejleder, men har ressourcer, der er relevante for det pædagogiske læringscenters opgaver. Betegnelsen ressourceperson kan således beskrive de medarbejdere i det pædagogiske læringscenter, der ikke er uddannede vejledere. Ressourcepersoner kan have samme opgaver som vejledere.

I det følgende afsnit gives inspiration til, hvordan det pædagogiske læringscenter kan organiseres med henblik på at understøtte skoleudvikling og skolens kapacitetsopbygning med afsæt i bekendtgørelsens bestemmelser.

2.3 Det pædagogiske læringscenter skal samle og koordinere skolens vejledningskompetencer

Jævnfør bekendtgørelsens § 1 stk. 2 skal det pædagogiske læringscenter i samarbejde med ledelsen igangsætte, understøtte og evaluere skolens strategiske og organisatoriske arbejde med pædagogisk praksis, undervisningskvalitet og undervisningsmiljø samt understøtte skoleudviklingsindsatser. Videre skal det pædagogiske læringscenter i samarbejde med ledelsen samle og koordinere skolens vejledningskompetencer. PLC kan derfor med fordel organiseres og fungere som en samarbejdende enhed, der agerer i tæt samarbejde med ledelsen.

Det pædagogiske læringscenter udgøres af skolens vejledere og ressourcepersoner, der i samarbejde og på tværs af kompetencer giver vejledning til skolens øvrige personale gennem forskellige vejledningstilgange. Vejledningen kan enten være almindidaktisk, for eksempel ved at vejlederne understøtter arbejdet med skolens indsatsområder med afsæt i forskningsbaseret viden. Det kan være udvikling af det pædagogiske personales arbejde med for eksempel undervisningsdifferentiering og læringsmiljøer. Det kan også omhandle de tværgående temaer. Vejledningen kan også være fagdidaktisk orienteret. Det pædagogiske læringscenter bør organiseres, så det kan understøtte arbejdet med elevernes læreprocesser og læringsudbytte i alle fagblokke.

Professionelt læringsfællesskab

Vejledere og ressourcepersoner i det pædagogiske læringscenter kan eventuelt med deres forskellige viden og kompetencer samarbejde og udvikle sig som et professionelt læringsfællesskab. Læringsfællesskabet kan i denne sammenhæng blandt andet være med til at styrke og kvalificere vejledere og ressourcepersoners arbejde med fælles opgaver, der skal understøtte og udvikle elevernes faglige og alsidige udvikling og trivsel samt medarbejderen læring.

Med professionelt læringsfællesskab forstås et samarbejde blandt skolens medarbejdere, der har til formål at styrke den individuelle og fælles læring om didaktik og pædagogik. Et professionelt læringsfællesskab arbejder vidensbaseret og med elevernes faglige og alsidige udvikling og trivsel i fokus. Det

pædagogiske læringscenter kan medvirke til strategier og strukturer, der kan understøtte etablering og udvikling af et professionelt læringsfællesskab.

Fleksibel organisering

Det pædagogiske læringscenter skal desuden ses som en fleksibel størrelse, der sammensættes med afsæt i skolens aktuelle, længerevarende indsatser samt tilgængelige ressourcer i form af medarbejdere. Alle skolens vejledere og ressourcpersoner indgår i PLC, men kan indgå på forskellig vis.

Hvis skolen har et indsatsområde, som ingen af vejlederne kan understøtte, kan man overveje, hvordan man kan finde kompetencen blandt det øvrige personale eller i kraft af kompetenceudvikling. Det pædagogiske læringscenter kan således inddrage ressourcer ad hoc, når det er relevant. Det kan for eksempel være, at skolen har et aktuelt indsatsområde, der handler om at få anvendelsesorienteret undervisning ind i alle fag. I den forbindelse kan det for eksempel være, at skolens håndværk- og designlærer, en af skolens samfundsfaglærere eller en tredje relevant faglærer bliver en del af PLC som ressourceperson i en periode, for at sikre kvalificeret sparring om det aktuelle indsatsområde ind i fagene. Faglærerens konkrete rolle som ressourceperson afhænger af behovet og mulighederne i den lokale kontekst.

2.3.1 Funktionsbeskrivelser i det pædagogiske læringscenter

Det anbefales at klarlægge både fælles og individuelle opgaver samt udarbejde funktionsbeskrivelser for vejlederne og ressourcpersonerne i det pædagogiske læringscenter. Dette vil bidrage til en tydeliggørelse af det fælles fokus. I den forbindelse bør skolen nøje overveje, hvordan den enkelte vejleder eller ressourcepersons funktionsbeskrivelse bidrager til en prioritering af fælles opgaver for det pædagogiske læringscenter. De fælles opgaver kan for eksempel være en beskrivelse af, hvordan vejlederne hver for sig og sammen kan understøtte det pædagogiske personales planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen i relation til de aktuelle indsatsområder på skolen. Funktionsbeskrivelserne kan også være med til at skabe grundlag for læringscenterets rolle i samarbejdet med ledelsen, for eksempel i en grad af distribueret ledelse.

Der findes mange forskellige og mulige vejlederfunktioner. Vejlederfunktionerne afhænger af skolens størrelse og behov. Nogle skoler har to vejledere og/eller ressourcpersoner, mens andre kan have ti eller flere vejledere og/eller ressourcpersoner. Mulige vejlederfunktioner i det pædagogiske læringscenter kan være:

- Læsevejledere
- Danskvejledere
- Fremmedsprogsvejledere
- DSA-vejledere
- Læringsvejledere
- IT-vejledere
- Litteraturvejledere
- Skolebibliotekarere
- Matematikvejledere
- Talentvejledere
- Naturfagsvejledere
- Kulturvejledere
- Inklusions-/AKT-vejledere (Adfærd, Kontakt og Trivsel)
- og mange andre afhængigt af de lokale indsatsområder, kommunalt såvel som på den enkelte skole.

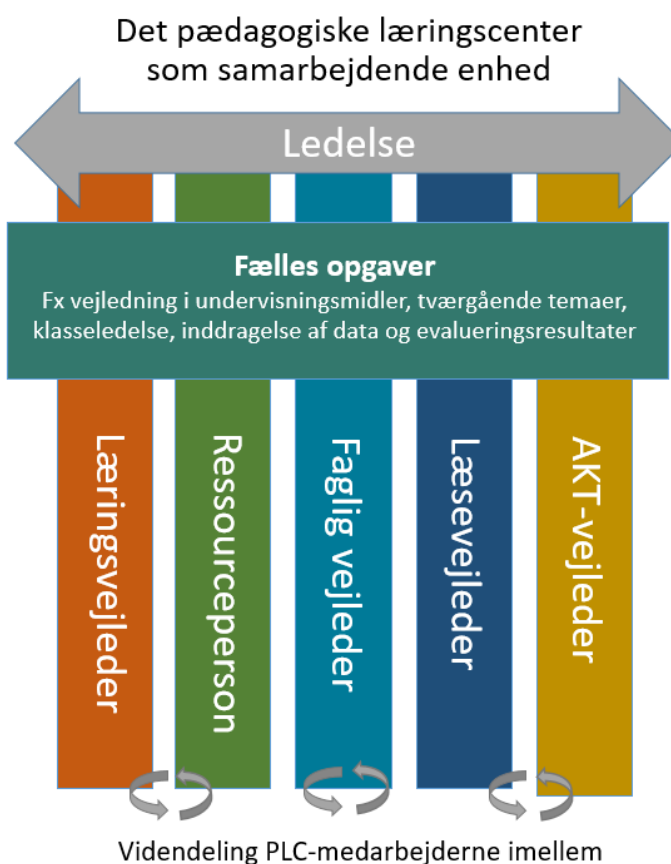
Til inspiration

I publikationen [Redskaber til samarbejde mellem vejledere og ledelse](#) kan man finde inspiration til, hvordan ledelsen og det pædagogiske læringscenter kan samarbejde om at få skabt et grundlag for en sammenhæng mellem skolens aktuelle indsatser og PLC-teamets opgaver.

I artiklen [Det pædagogiske læringscenter som krumtap for skolens udvikling](#) kan man læse om, hvordan det pædagogiske læringscenter kan være det centrale omdrejningspunkt for skolens kapacitets-opbygning.

Illustrationen nedenfor viser, hvilke kompetencer et PLC eksempelvis kan udgøres af, og hvordan nogle opgaver er individuelle og fagspecifikke, mens andre opgaver går på tværs og er fælles.

Figur 2. Det pædagogiske læringscenter som samarbejdende enhed.

Figuren har til formål at illustrere, 1) at det pædagogiske læringscenter både har fælles opgaver, der går på tværs af PLC og specifikke opgaver hos den enkelte vejleder/ressourceperson, 2) ledelsen har et overordnet ansvar for organiseringen og rammerne for samarbejdet, og 3) at ressourcepersonerne og vejlederne i PLC kan supplere hinanden i samarbejdet om den fælles opgaveløsning ved brug af deres forskellige kompetencer.

Det skal understreges, at der er stor forskel på skolers rammer, vilkår, størrelse, med videre. Figuren viser blot, hvordan mulige vejledertyper og opgaver kan se ud.

For eksempler på PLC-medarbejdernes fælles og individuelle opgaver, se praksiseksempel 4 i kapitel 4.

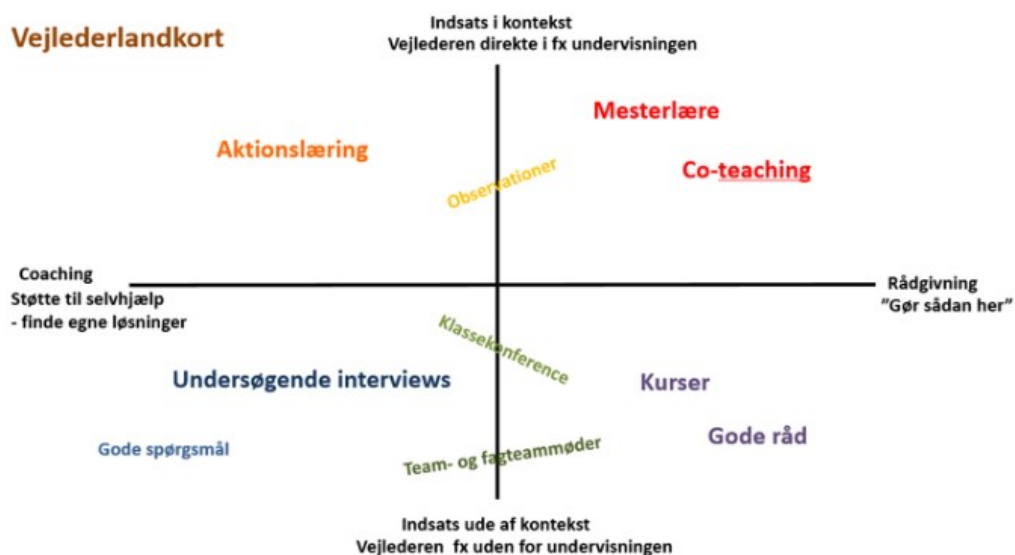
2.3.2 Vejledningstilgange

I tilknytning til udarbejdelse af opgave- og funktionsbeskrivelser for vejledere og ressourcpersoner kan det overvejes, hvilke relevante vejledningstilgange, der kan skabe den udvikling eller de ønskede forandrede praksisser, som skolen arbejder med.

Det pædagogiske læringscenter skal understøtte det pædagogiske personale i forskellige situationer. Det betyder, at PLC's vejledere og ressourcpersoner samlet set skal kunne anvende forskellige vejledningstilgange, og for eksempel have både en refleksiv coachende rolle med fokus på hjælp til selvhjælp og en mere rådgivende rolle med fokus på konkrete anvisninger. Ligeledes skal de kunne anvende metoder, som kan bruges uden for undervisningssituationen, for eksempel facilitering af teammøder, og i undervisningssituationen, for eksempel i aktionslæring eller co-teaching.

Nedenstående kort over forskellige vejledningstilgange kan bruges som udgangspunkt for en drøftelse mellem ledelse og PLC-medarbejdere om, hvilke vejledningstilgange, der egner sig bedst i relation til skolens mål og indsætter. Kortet kan også bruges til at afdække vejledere og ressourcpersoners behov for kompetenceudvikling.

Figur 3. Vejledningstilgange.

© Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

Kilde: Fremgår af Pauline Ansel-Henry og Thomas Jensens artikel *Det pædagogiske læringscenter som krumtap for skolens udvikling*, emu.dk.

Spørgsmål til refleksion – PLC's samarbejde, opgaver og funktioner

- Hvilke opgaver og funktioner skal det pædagogiske læringscenter på jeres skole løse?
- På hvilke punkter ser I jer selv som en enhed, og på hvilke punkter fungerer I hver for sig?
- Hvordan understøtter og afspejler funktionsbeskrivelserne for det pædagogiske læringscenter skolens strategiske arbejde i forhold til lokale og kommunale indsatsområder?
- Hvilken organisering og hvilke vejledningstilgange vil understøtte jeres skoles opgaver og funktioner bedst muligt?
- Hvilke vejledningstilgange anvender I oftest – og hvilke andre relevante vejledningstilgange kan I overveje også at anvende? Her kan det for eksempel overvejes, hvilken form for vejledning, der efterspørges fra kollegaer.

3 Opgaver for det pædagogiske læringscenter

I bekendtgørelsens § 2 bestemmes de nærmere opgaver for det pædagogiske læringscenter. I dette kapitel gives vejledning og inspiration til, hvordan det pædagogiske læringscenter kan varetage opgaverne med at

1. skabe overblik over og vejlede i valget og brugen af tilgængelige analoge og digitale undervisningsmidler.
2. på baggrund af Fælles Mål, understøtte det pædagogiske personales planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen med opmærksomhed på
 - a) aktuelle indsatsområder på skolen,
 - b) inddragelse af data og evalueringsresultater,
 - c) folkeskolens tværgående temaer og
 - d) samarbejdet med eksterne parter, herunder folkebiblioteket.
3. udvikle og understøtte undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne med fokus på at udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst jf. folkeskolens formål.

Hertil følger et afsnit med vejledning til det pædagogiske læringscenters opgave med at vejlede om blandt andet litteratur og læsning jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 2.

3.1 Det pædagogiske læringscenter skal vejlede i brugen af undervisningsmidler – digitale og analoge

Skolerne anvender både analoge og digitale undervisningsmidler, og skolerne kan blandt andet låne gratis undervisningsmidler på Center for Undervisningsmidler og købe sig adgang til forlagenes didaktiserede undervisningsforløb. Derudover findes en mangfoldighed af ikke-didaktiserede, online værktøjer og programmer, der med det pædagogiske personales didaktisering kan bidrage til undervisningen. Undervisningsmidler favner bredt og kan også være konkrete redskaber og ressourcer, såsom nedenstående eksempler.

Tabel 1. Eksempler på undervisningsmidler

Eksempler på undervisningsmidler		
Analoge ressourcer (fysiske)	Digitale ressourcer (opleves gennem en skærm)	Digitale teknologier (fysiske og digitale)
Bøger	Programmer	3D-printere
Udstoppede dyr	Lydbøger	Robotter
Lineal, passer,	PDF'er	Måleredskaber
Værktøj	Film	MikroBit
Musikinstrumenter	Fagportaler	Virtual Reality (VR)
Redskaber til understøttelse af bevægelse	Læringsplatforme	
Temakasser	Hjemmesider	
Det omgivende samfund	Apps	
Gæstelærere, foredragsholdere		
Rekvisitter		
Laborativt udstyr		

Det pædagogiske læringscenter skal skabe overblik over og vejlede i valg og brug af tilgængelige undervisningsmidler og have et solidt kendskab til, hvilke analoge såvel som digitale undervisningsmidler, der understøtter opfyldelsen af fagenes formål og kompetencemål. Det pædagogiske læringscenter kan også have overblik over, hvilke andre undervisningsmidler, der kan være relevante for skolen at bruge, eksempelvis undervisning i eksterne læringsmiljøer eller undervisningsmidler målrettet elever med særlige behov. Endelig må det pædagogiske læringscenter også have opmærksomhed på den vedvarende udvikling af nye digitale teknologier og vurdere muligheder og udfordringer ved disse i skolens praksis.

Hvis kommunen eller skolen har en konkret indsats om for eksempel anvendelsen af digitale undervisningsmidler eller et fælles tema, kan det være relevant, at PLC understøtter indsatsen i forhold til at vejlede i brugen af undervisningsmidler. Det pædagogiske læringscenter kan derudover bidrage til skolenes arbejde med at anvende digitale undervisningsmidler ved at udarbejde fælles kvalitetskriterier for vurdering og valg af undervisningsmidler.

Til inspiration

Det pædagogiske læringscenter kan låne og hente inspiration til og vejledning i analoge og digitale undervisningsmidler i både kommunernes pædagogiske materialecentre og Informations- og Udlåns-samlingen på [Centre for Undervisningsmidler](#).

Der kan findes refleksionsspørgsmål til overvejelse af forskellige typer undervisningsmidler på CFU's online værktøj [Vurdigi](#).

På Nationalt Videnscenter for Læremidlers side [læremiddel.dk](#), formidles der viden om læremidlers betydning for læring og undervisning til inspiration.

Spørgsmål til refleksion - Undervisningsmidler

- Hvordan kan det pædagogiske læringscenter gennem vejledning understøtte og medvirke til, at der skabes sammenhæng mellem indkøb og brug af undervisningsmidler og skolens udviklingsplan og indsatsområder?
- Ud fra hvilke kvalitetskriterier kan det pædagogiske læringscenter understøtte og vejlede det pædagogiske personale i brugen af didaktiserede og ikke-didaktiserede undervisningsmidler til bedst mulig gavn for alle elevers faglige og alsidige udvikling og trivsel?
- Hvilke digitale ressourcer og teknologier har I til rådighed på jeres skole, og hvordan kan I vejlede og understøtte det pædagogiske personale i deres anvendelse og inddragelse i undervisningen?
- Hvilke potentielle nye digitale ressourcer og teknologiers udvikling skal I være opmærksomme på og overveje en eventuel håndtering?

3.2 Det pædagogiske læringscenter skal på baggrund af Fælles Mål, understøtte det pædagogiske personales planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen

Jf. bekendtgørelsens § 2, skal det pædagogiske læringscenter på baggrund af Fælles Mål, understøtte det pædagogiske personales planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen med opmærksomhed på

- a) aktuelle indsatsområder på skolen,
- b) inddragelse af data og evalueringsresultater,
- c) folkeskolens tværgående temaer og
- d) samarbejdet med eksterne parter, herunder folkebiblioteket

De følgende afsnit konkretiserer og giver inspiration til overvejelser i forbindelse med arbejdet med hvert af de fire opmærksomhedspunkter.

3.2.1 Det pædagogiske læringscenter har opmærksomhed på aktuelle indsatsområder på skolen

I det pædagogiske læringscenters understøttelse af planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisning, bør læringscenteret have opmærksomhed på skolens aktuelle indsatsområder. Dette for at sikre sammenhæng mellem skolens strategi, mål, indsatser og aktiviteter, og sammenhæng mellem læringscenterets rolle som understøtter af undervisning og understøtter af skolens strategiske arbejde med pædagogisk praksis, undervisningskvalitet og undervisningsmiljø samt skoleudviklingsindsatser, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 2,

PLC kan således med fordel have blik for hvor, hvornår og på hvilken måde skolens strategi, mål og indsatsområder kan indtænkes i læringscenterets øvrige aktiviteter og vejledning.

Et eksempel på et aktuelt indsatsområde på skolen kan for eksempel være styrkelse af evalueringskulturen på skolen. Her kan det pædagogiske læringscenter understøtte implementering af elementerne i evaluerings- og bedømmelsessystemet og understøtte brugen af formativ evaluering i undervisningen.

Et andet eksempel kan være inklusion af elever med særlig behov. I denne sammenhæng kan det pædagogiske læringscenter understøtte det pædagogiske personale i planlægning af undervisning i et inkluderende læringsmiljø, for eksempel med særligt fokus på elevinddragelse.

Et tredje eksempel kan være et generelt fokus på elevernes trivsel. Her kan det pædagogiske læringscenter for eksempel vejlede i og formidle viden om elevmotivation, klassefællesskab og trivsel som en integreret del af undervisningen og klasseledelse.

3.2.2 Det pædagogiske læringscenter har opmærksomhed på inddragelse af data og evalueringresultater

Jf. bekendtgørelsens § 2, skal det pædagogiske læringscenter på baggrund af Fælles Mål understøtte det pædagogiske personales planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen med opmærksomhed på inddragelse af data og evalueringresultater.

Dette arbejde kan eksempelvis konkret udmønte sig i, at PLC understøtter og samarbejder med skolens ledelse om at indsamle og analysere relevant data. Analyser af data kan blandt andet bidrage til at kunne identificere skolens udfordringer, styrker og udviklingspotentialer. Det pædagogiske læringscenter kan videre understøtte, at analyser af den tilgængelige data anvendes i drøftelsen af konkrete handlinger og indsatser i undervisningen samt sikre løbende opfølgning og evaluering af de konkrete indsatser.

Det pædagogiske læringscenters konkrete rolle kan således for eksempel være at analysere kvantitative data som trivselsmålinger eller nationale test for at drøfte udvalgte resultater med ledelsen og/eller relevant pædagogisk personale i fagteams eller årgangsteams med henblik på at styrke vidensgrundlaget for at identificere eventuelle udfordringer. På denne baggrund kan PLC samarbejde med det pædagogiske personale om planlægning, gennemførelse og evaluering af relevante undervisningsforløb.

Det pædagogiske læringscenter kan gennem indsatser understøtte udvikling af en praksis på skolen, hvor det pædagogiske personale i høj grad inddrager analyser af data (for eksempel evalueringresultater og mere kvalitative data som for eksempel elevprodukter og observationer) i deres planlægning af undervisningen. Indsatserne kan tilrettelægges med brug af forskellige vejledningstilgange. For eksempel kan det pædagogiske læringscenter facilitere teammøder om brugen af elevprodukter som kvalitative data eller deltage i aktionslæringsforløb.

Et andet eksempel på en mulig konkret rolle for PLC i inddragelse af data og evalueringresultater, kan være at vejlede i initiativerne i bedømmelses- og evalueringssystemet. For eksempel:

- Vejledning i hvordan meddelelsesbogen kan bruges som redskab til at understøtte formativ evaluering af den enkelte elev.
- Vejledning i det pædagogiske personales anvendelse af sprogvurdering, læsescreening og opsporing af høj begavelse og risiko for dysleksi.
- Vejledning i og samarbejde om anvendelse af resultater fra Folkeskolens Nationale Færdighedstest og tilgængelige frivillige test i planlægning af undervisning.

Forståelsen af data

Data forstås både som kvantitative og kvalitative data og én type data kan sjældent stå alene, men bør anvendes i sammenhæng og supplere andre typer data. Data giver således ikke et udtømmende svar og viser kun en del af helheden. Data kan være et bidrag til vidensgrundlaget for undervisernes pædagogiske overvejelser.

Ud over data bør andre relevante faktorer inddrages, ligesom at data om elever skal tolkes ud fra et nuanceret pædagogisk indblik i den enkelte elev. Se eksempler nedenfor.

I inddragelsen af forskellige typer data kan det pædagogiske læringscenter spille en central sammenhængsskabende rolle.

Eksempler på data

Kvantitative data kan være elevernes faglige og trivselsmæssige resultater, det vil sige data om resultaterne ved folkeskolens prøver og trivselsmålinger eller lokale data om for eksempel elevsammensætning, elev-lærer-ratio, resultater af brugerundersøgelser eller resultater fra løbende evalueringer i undervisningen, for eksempel læsetest og lignende.

Kvalitative data kan være elevprodukter, systematiske observationer, udtalelser fra skolebestyrelsen og elevrådet, modtagne forældrehenvendelser eller resultater af fokusgruppeinterviews, erfaringer fra projekter og samarbejder med videre.

Andre relevante faktorer kan være den enkelte elevs situation, sociale klassedynamikker, undervisningsmiljø, bygninger og fysiske forhold, rekruttering af pædagogisk personale og kompetencer. Der foretages en lokal vurdering af, hvilke faktorer der har betydning for undervisningskvaliteten og den specifikke data, der analyseres.

Til inspiration

For inspiration til, hvordan PLC kan bidrage til skolens arbejde med data og evalueringresultater, se praksiseksempel 2, kapitel 4, om PLC'et på Fælleshåbsskolen i Vejles arbejde med inddragelse af data og evalueringresultater.

Spørgsmål til refleksion – Inddragelse af data og evalueringresultater

- Hvordan kan PLC-teamet i samarbejde med skolens ledelse indsamle, analysere og arbejde undersøgende med forskelligartet data?
- Hvordan samarbejder PLC med det pædagogiske personale om at indsamle og analysere relevant data og evalueringresultater til brug for planlægning af undervisning?
- Hvordan kan PLC understøtte udvikling af en praksis, hvor analyser af forskellige typer af data, og viden om elevernes faglige udvikling i højere grad inddrages systematisk i overvejelser om planlægning af undervisningen?
- Hvordan kan data og evalueringresultater være med til at sætte retning for det pædagogiske læringscenters vejledningsaktiviteter?

3.2.3 Det pædagogiske læringscenter har opmærksomhed på folkeskolens tværgående temaer

I bekendtgørelsens § 2 om det pædagogiske læringscenters opgaver, fremgår det, at det pædagogiske læringscenter på baggrund af Fælles Mål skal understøtte det pædagogiske personales planlægning,

gennemførelse og evaluering af undervisningen med opmærksomhed på folkeskolens tværgående temaer.

De tre tværgående temaer i Fælles Mål it og medier, sproglig udvikling samt innovation og entreprenørskab indgår i undervisningen i samtlige af skolens obligatoriske fag. Temaerne er indarbejdet i målene i fagene, og der er udarbejdet undervisningsvejledninger til de tre temaer, som findes under de enkelte fag på emu.dk.

Det pædagogiske læringscenter skal understøtte skolernes arbejde med de tværgående temaer, og dermed understøtte skolens kapacitetsopbygning inden for undervisning i de tværgående temaer. I det følgende beskrives eksempler på, hvordan PLC kan understøtte skolernes arbejde med de tværgående temaer.

It og medier

Brugen af it og medier i skolen giver både nye muligheder for undervisning og læring, men også nye udfordringer. Elevernes adgang og tilgang til viden er ændret såvel som mulige måder at lære på. Derfor er et fokus på læring om og læring med it og andre digitale medier relevant. Kvalificeret brug af it og medier i undervisningen er forudsat af, at it ikke betragtes isoleret, men som en integreret del af undervisningen og som et pædagogisk og didaktisk redskab til at øge udbyttet af undervisningen. It og medier er derfor et tværgående tema, som skal indtænkes i alle skolens obligatoriske fag.

Det pædagogiske læringscenter skal i samarbejde med skolens ledelse og medarbejdere understøtte, at eleverne udvikler faglige kompetencer og opnår færdigheder og viden, således at eleverne både kan søge, analysere, producere og deltage i og ved hjælp af digitale medier. Det tværgående tema it og medier har fokus på eleven som henholdsvis 1) kritisk undersøger, 2) analyserende modtager, 3) målrettet og kreativ producent og 4) ansvarlig deltager.

Det pædagogiske læringscenter kan med fordel understøtte det pædagogiske personales arbejde med ovenstående fire elevpositioner og understøtte det pædagogiske personales inddragelse af det tværgående tema i planlægning, gennemførelse og evaluering af udvalgte forløb i alle fag. Derudover kan det pædagogiske læringscenter oplagt understøtte det pædagogiske personales it- og mediekompetencer samt anvendelse af it og medier som almindidaktisk redskab.

Eksempler på det pædagogiske læringscenters understøttelse af det tværgående tema it og medier:

- Vejledning af det pædagogiske personale i, hvordan digital teknologi kan integreres i de forskellige fagblokke så eleverne udvikler kompetencer som kritisk undersøger, analyserende modtager, målrettet og kreativ producent og ansvarlig deltager.
- Understøttelse af elever og det pædagogiske personales arbejde med digitale ressourcer i projekt-baseret undervisning, som for eksempel digitale ressourcer til processtyring, samarbejde, idégenerering, prototyping, informationssøgning, med videre.
- Understøttelse af elever og det pædagogiske personales udvikling af kritiske/analytiske kompetencer i forhold til digitale teknologier, som for eksempel GDPR, Spam, Hacking, Apps, Fake-News med videre.
- Understøttelse af det pædagogiske personales planlægning, gennemførelse og evaluering af anvendelsesorienterede forløb, hvor digital produktion indgår, for eksempel af podcast, spil, blogs, apps, 3D-print.
- Kursus for det pædagogiske personale i anvendelsen af udvalgte digitale programmer til brug i undervisningen, for eksempel digitale 3D-programmer eller Geogebra.

- Understøtte og inspirere det pædagogiske personale til, hvordan de i undervisningen kan bidrage til alle elevers digitale dannelse.

Færdigheds- og vidensområderne orienteret omkring it, medier og digitalisering i Fælles Mål bør være det grundlæggende redskab for arbejdet med it og medier i det enkelte fag.

Til inspiration

I STUK's vejledning til det tværgående tema it og medier kan der findes inspiration til konkrete forløb med integration af it og medier i fagene ud fra fire forskellige elevpositioner, som er centrale for elevernes faglige og alsidige udvikling og trivsel. Vejledningen kan tilgås på [De fire elevpositioner - emu](#).

I redskabet [10 gode råd til brug af digital teknologi i undervisningen - emu](#) gives bud på, hvordan digitale teknologier kan bruges til at styrke undervisningen til gavn for elevernes faglige og alsidige udvikling og trivsel. Vejledningen kan tilgås på [emu.dk](#).

Der kan hentes inspiration til understøttelse af elevernes digital dannelse i den forskningsbaserede undervisningsbog [LIKE](#). Bogen kan downloades fra [emu.dk](#).

Sproglig udvikling

Temaet sproglig udvikling understøtter, at eleverne i hele skoleforløbet udvikler deres sproglige kompetencer, så de kan tilegne sig viden om verden og kan trives og lære i alle fag. Dette gennem receptive såvel som produktive aktiviteter. Det at forstå et fag, handler i høj grad om at tilegne sig fagets begreber. For at tale fagligt om verden må eleverne gennem fagene lære det sprog at kende, der kategoriserer og systematiserer de områder, som fagene beskæftiger sig med. Arbejdet med sproglig udvikling skal styrke alle elevers sproglige kompetencer og blandt andet bidrage til at mindske negativ betydning af social eller sproglig baggrund, så alle elever har forudsætninger for at få udbytte af undervisningen.

Det pædagogiske læringscenter kan med fordel understøtte det pædagogiske personales opgave med at integrere de enkelte fags sproglige færdigheds- og vidensområder i arbejdet med fagets kompetencemål, for eksempel ved at PLC planlægger en indsats på tværs af fagligheder, der understøtter sproglig udvikling.

Konkrete aktiviteter i indsatsen kan blandt andet være oplæg fra det pædagogiske læringscenter på baggrund af STUK's vejledning til sproglig udvikling, facilitering af fagteammøder med fokus på integrering af sproglige aktiviteter i planlagte undervisningsforløb og efterfølgende evaluering af elevernes sproglige læringsudbytte.

De sproglige færdigheds- og vidensområder i Fælles Mål bør være det grundlæggende redskab for arbejdet med sproglig udvikling i det enkelte fag.

Til inspiration

På emu.dk findes materialer, undervisningsløb og artikler med fokus på arbejdet med sproglig udvikling i det enkelte fag. Her ligger der ligeledes en vejledning til sproglig udvikling.

På emu.dk kan der i materialet [Læseforståelse og faglige læsekompetencer](#) findes inspiration til udvikling af læsekompetencer. Materialet har fokus på understøttelse af elevernes samarbejde om læseaktiviteter.

Innovation og entreprenørskab

Temaet innovation og entreprenørskab orienterer sig mod varierede og anvendelsesorienterede undervisningsformer og har til formål, at eleverne udvikler innovative og entreprenørielle kompetencer. Der kan arbejdes med temaet gennem innovative og entreprenørielle processer samt andre aktiviteter, der understøtter elevernes udvikling i forhold til fire dimensioner; handling, kreativitet, omverdensforståelse og personlig indstilling. Intentionen er, at arbejdet med innovation og entreprenørskab skal styrke elevernes kompetencer til at omsætte ideer, drømme og tanker til handlinger.

Det pædagogiske læringscenter kan understøtte skolernes arbejde med innovation og entreprenørskab ved at udvikle innovative og entreprenørielle aktiviteter i overensstemmelse med fagenes læseplaner. Det kan for eksempel foregå ved, at PLC integreres i dele af fagundervisningens indhold og form til at understøtte procesorienterede undervisningsforløb, der er karakteriseret ved processen fra idé og mulighed til handling og realisering.

Eksempler på det pædagogiske læringscenters understøttelse af det tværgående tema innovation og entreprenørskab:

- Vejledning af det pædagogiske personale i, hvordan temaets fire dimensioner; handling, kreativitet, omverdensforståelse og personlig indstilling kan integreres i konkrete forløb i de forskellige fagblokke.
- Understøttelse af det pædagogiske personale i planlægning gennemførelse og evaluering af forløb med udgangspunkt i idéudvikling, proces og produkt, autentiske problemstillinger og/eller eksperimenterende og skabende processer for eksempel med udgangspunkt i en case eller lokale/globale udfordringer såsom affald på skolen eller FN's 17 verdensmål.
- Understøtte samarbejde med relevante virksomheder med mulighed for case-arbejde og virksomhedsbesøg.
- Planlægning af indsatser og aktiviteter med fokus på innovation og entreprenørskab for hele eller dele af skolen, for eksempel entreprenøruger eller den innovative projektopgave.
- Vejledning i innovative læreprocesser og problembaseret læring, for eksempel i forbindelse med den fælles naturfagsprøve eller projektopgaven.

Til inspiration

I STUK's vejledning til det tværgående tema innovation og entreprenørskab kan der findes inspiration til konkrete forløb med integration af innovation og entreprenørskab i fagene. Vejledningen kan tilgås på [Innovation og entreprenørskab – emu](#).

Der kan for eksempel findes inspiration til arbejde med entreprenørskab og innovation i [Fonden for Entreprenørskabs undervisningsmaterialer](#).

Spørgsmål til refleksion – De tværgående temaer

- Hvordan kan vejledere og ressourcepersoner i det pædagogiske læringscenter understøtte, at alle fag integrerer de tværgående temaer i undervisningen?
- Hvordan kan forvaltning og skoleledelse understøtte skolernes arbejde med, at de tværgående temaer integreres i alle fag gennem PLC?
- Hvilken understøttelse af de tværgående temaer yder det pædagogiske læringscenter på jeres skole, og hvilke muligheder og behov for understøttelse kunne der være?
- Ved planlægning af en indsats om et af de tværgående temaer, kan det pædagogiske læringscenter blandt andet overveje:
 - Hvilke vejledere og ressourcepersoner skal indgå i indsatsens planlægning, facilitering og evaluering?
 - Hvilken viden, undervisningsmaterialer, aktiviteter med mere vil være relevant som afsæt for indsatsen?
 - Hvilke fora (for eksempel team- eller afdelingsmøder) og vejledningstilgange skal bringes i spil?

3.2.4 Det pædagogiske læringscenter har opmærksomhed på samarbejdet med eksterne parter, herunder folkebiblioteket

I bekendtgørelsens § 2 om det pædagogiske læringscenters opgaver, fremgår, at det pædagogiske læringscenter på baggrund af Fælles Mål skal understøtte det pædagogiske personales planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen med opmærksomhed på samarbejdet med eksterne parter, herunder folkebiblioteket. Ligeledes fremgår det af folkeskolelovens § 19 stk. 2, at det pædagogiske læringscenter samarbejder med folkebiblioteket.

Som skolens strategiske enhed for kapacitetsopbygning og skoleudvikling, kan det pædagogiske læringscenter oplagt fungere som skolens centrale indgang til samarbejder med for eksempel det lokale idræts-, kultur-, forenings- og erhvervsliv, samarbejde med dagtilbud og ungdomsuddannelse samt samarbejde med forvaltningen om for eksempel koordinering og indsamling af data og evalueringresultater.

Eksempler på det pædagogiske læringscenters understøttelse af samarbejde med eksterne parter:

- Understøttelse af brug af lokale Åben Skole-muligheder.
- Etablering af samarbejde med folkebiblioteket omkring relevante aktiviteter, for eksempel læsning, lokalhistorie eller informationssøgning med fokus på skolens og folkebibliotekets forskellige formål og roller i forhold til for eksempel undervisning og formidling.
- Understøttelse af samarbejde med lokale virksomheder og ungdomsuddannelsesinstitutioner til virksomhedsbesøg, case-arbejde, brobygningsforløb og lignende.
- Skolens indgang til samarbejde med parter som for eksempel Center for Undervisningsmidler, der stiller supplerende undervisningsmidler til rådighed for skolen og tilbyder vejledning herom.

- Planlægning og afholdelse af "mini læringsfestival" på skolen, hvor mulige eksterne samarbejdspartnere præsenterer deres forskellige bud på bidrag til undervisningen. Det kan eksempelvis være den lokale skoletjeneste, det lokale folkebibliotek, en interesseorganisation eller CFU.

3.3 Det pædagogiske læringscenter skal udvikle og understøtte undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne

I bekendtgørelsen for det pædagogiske læringscenters § 2 fremgår det, at det pædagogiske læringscenter skal udvikle og understøtte undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne med fokus på at udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst jf. folkeskolens formål.

Dette afsnit tager udgangspunkt i det pædagogiske læringscenters rolle i at skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst for eleverne gennem forskellige tilbud og indsatser, herunder læseindsatser.

3.3.1 Det pædagogiske læringscenters opgave med at skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst

Det pædagogiske læringscenters arbejde med at udvikle og understøtte undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne med fokus på at skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst er mangfoldigt og kan gribes an på mange måder. Aktiviteterne kan være fagspecifikke, tværfaglige, tage udgangspunkt i både elevernes faglige og alsidige udvikling og trivsel, fokusere på indhold, arbejdsmetoder eller redskaber og være målrettet et klassetrin, et forløb eller alle skolens elever.

Eksempler til inspiration på undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne, der kan skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst:

- Understøttelse af skolens/udvalgte klassers deltagelse i for eksempel skolernes skakdag, Folketingets afholdelse af SkoleValg, Danske Skoleelevers afholdelse af DM i fagene eller lignende nationale aktiviteter.
- Understøttelse af brug af eksterne læringsmiljøer, lokale Åben Skole-muligheder og udeskole.
- Vejledning i produktfremstilling i forbindelse med projektopgaven.
- Facilitering af aktiviteter med fokus på understøttelse af elevernes virketrang og produktudvikling, for eksempel udvikling af brætspil og spildesign med brug af forskellige teknologier
- Værksteder med aktiviteter der fungerer som supplement til undervisningen i klassen.
- Læringslege og -spil, for eksempel Escape Rooms eller demokratispil.
- Læseindsatser og -events med fokus på rum til fordybelse og oplevelse, for eksempel 24-timers maratonlæsning eller book tasting arrangement. Se også udfoldet eksempel nedenfor samt praksiseksempel 1, kapitel 4.
- Vejledning i, hvordan et fokus på elevens trivsel kan integreres i faglige undervisningsaktiviteter.

Det pædagogiske læringscenter som kilde til udvikling af elevernes læseinteresse gennem undervisningsrelaterede aktiviteter

Det pædagogiske læringscenters arbejde med at udvikle og understøtte undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne med fokus på blandt andet at skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst kan for eksempel være læseindsatser. I det følgende udfoldes, hvordan PLC kan understøtte skolens arbejde med læsning og fritidslæsning gennem indsatser og aktiviteter, der har fokus på at fremme elevernes læseglæde, -motivation og udvikling af læseinteresse.

Undervisningen i alle fagblokke skal bidrage til elevernes erkendelse af, at læsning er en nøgle til at til egne sig viden. Udvikling af læsekompetence er en vigtig faktor for lysten til at lære mere og som forberedelse på videre uddannelse.

For at skabe gode læseoplevelser – og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst for eleverne – kan det pædagogiske læringscenter for eksempel i samarbejde med det pædagogiske personale udvikle læseundervisning, læseoplevelser og læsemiljøer samt igangsætte initiativer med fokus på trivsel og social interaktion om dét at læse, for eksempel læseklubber for at understøtte fællesskab og en læsekultur på skolen og i elevernes fritid. PLC kan også styrke læsekulturen gennem booktalks, oplæsning, situeret læsning, læsekufferter, bøger ude i klasserne og tilrettelæggelse af læsebånd med tilpassede og relevante aktiviteter for alle eller udvalgte årgange.

I praksiseksempel 1 om læselyst, kapitel 4, kan der findes inspiration fra Munkevængets skoles pædagogiske læringscenters indsatser for at styrke elevernes læselyst og skolens læsekultur.

Spørgsmål til refleksion – Undervisningsrelaterede aktiviteter

- Hvordan og hvor arbejder PLC'et på jeres skole med at udvikle og understøtte undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne med fokus på at udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst?
- Hvilke faktorer bruger I som afsæt for udvikling af undervisningsrelaterede aktiviteter i jeres pædagogiske læringscenter? – for eksempel evalueringer, ny forskningsbaseret viden, aktuelle indsatser, elever med særlige læringsforudsætninger med mere.
- Hvordan kan PLC understøtte udvikling af læseinteresse hos alle elever gennem differentierede tilgange til de forskellige elevgrupper?

3.4 Det pædagogiske læringscenter skal vejlede om litteratur og læsning

Det fremgår i § 1, stk. 2, at det pædagogiske læringscenter blandt andet skal vejlede om litteratur og læsning, herunder også bøger til elevernes fritidslæsning. Dette afsnit giver inspiration til arbejdet med at vejlede det pædagogiske personale om litteratur og læsning.

Det pædagogiske læringscenters opgave med at vejlede om litteratur og læsning er tæt forbundet med opgaven i at understøtte arbejdet med det tværgående tema sproglig udvikling i alle fagblokke, se også afsnit 3.2.3.

Det er en vigtig opgave for det pædagogiske læringscenter at inspirere og vejlede det pædagogiske personale i alle fag i, hvordan de med afsæt i Fælles Mål styrker elevernes læseinteresse og læsekompetencer gennem aktiviteter i undervisningen.

Det pædagogiske læringscenters litteraturformidling til eleverne og inspiration til gode læseoplevelser kan med fordel tage højde for vigtigheden af nære relationers betydning for læselysten (Nationalt Videncenter for Læsning 2022; Reinholdt Hansen, Illum Hansen & Pettersen 2022). Det pædagogiske læringscenter kan for eksempel inspirere og vejlede det pædagogiske personale, der ofte har et bedre kendskab til elevernes interesser, til at kunne vejlede eleverne om valg af både fag- og skønlitteratur. PLC-teamet kan generelt med fordel samarbejde med elever og skolens øvrige medarbejdere om en relevant og alsidig litteraturformidling og undervisning i litteratur.

Konkrete aktiviteter i det pædagogiske læringscenters vejledning om litteratur og læsning kan for eksempel være inspirationsoplæg for fagteams om læsefremmende aktiviteter i de enkelte fag og oplæg på forældremøder og sparring om forældrenes rolle i elevernes udvikling af læselyst i forhold til faglitteratur såvel som skønlitteratur.

I praksiseksempel 1 om læselyst, i kapitel 4, kan der hentes inspiration til, hvordan det pædagogiske læringscenter kan samarbejde om en fælles indsats for at fremme elevernes læselyst og skolens læsekultur med fokus på alle fag.

Det pædagogiske læringscenters vejledning om litteratur og læsning drejer sig ud over de analoge bøger også om den digitale litteratur, for eksempel lydbøger, podcast, e-bøger, sms-noveller med mere. Det kan være relevant at rette opmærksomheden på, hvordan de digitale formater bedst muligt synliggøres og formidles.

Til inspiration

I Nationalt Center for Skoleforskning's forskningsoversigt om **børns læselyst** fra 2021, kan man finde inspiration til arbejdet med sammenhæng mellem læselyst og læsekompetencer.

I artiklen **Der er jo ikke nogen, der læser mere** udgivet af Nationalt Videncenter for Læsning (2022), kan der hentes inspiration til forskellige læsefremmende aktiviteter.

I publikationen **Digitale læseoplevelser i Biblioteksrummet** udgivet af KFPLC og VIA (2019) kan der hentes inspiration til, hvordan det pædagogiske læringscenter kan formidle digital litteratur.

I Nationalt Videncenter for Læsning's projekt om **Læsebånd** (2021), kan der findes inspiration til koncepter og redskaber til skolers og folkebibliotekers samarbejde om læsebånd.

TÆNKETANKEN FREMTIDENS BIBLIOTEKER har i samarbejde med en række biblioteker udviklet guiden **'Fremtidens frilæsning i skolernes PLC'** (2020) til udvikling af den fysiske frilæsningssamling.

Spørgsmål til refleksion – Vejledning om litteratur og læsning

- Med hvilke aktiviteter og indsatser kan vejledere og ressourcepersoner understøtte, at det pædagogiske personales arbejde med litteratur og læsning i skolen øger elevernes læseudvikling og motivation for at læse?
- Hvordan kan det pædagogiske læringscenter udvikle og iværksætte læsefremmende aktiviteter for alle elever, som øger deres læseudvikling og motivation for at læse?
- Hvordan kan forvaltningen understøtte skolernes arbejde med litteratur og læsning i skolen for at øge elevernes motivation for at læse?

4 Praksiseksempler på læseindsatser, data- og evalueringskultur og strategisk samarbejde

I dette afsnit præsenteres konkrete eksempler på, hvordan man kan organisere arbejdet med folkeskolens pædagogiske læringscentre fra blandt andet et skole-leder-perspektiv, et PLC-medarbejderperspektiv og et kommunalt perspektiv. Eksemplerne kan anvendes som inspiration til den lokale praksis med folkeskolens pædagogiske læringscentre.

4.1 Praksiseksempel 1: Læsning – Tværfaglig læselystindsats med fokus på nysgerrighed, relationer og samarbejde

Dette praksiseksempel er udarbejdet på baggrund af et interview med PLC-medarbejder Rikke Graff Brink, oktober 2022.

Skolearbejde dræber læselysten

På Munkevængets skole i Kolding har de i 2022 undersøgt elevernes læselyst. Skolen gjorde sig den erfaring, at eleverne synes at skolearbejde dræber læselysten. Elevernes konklusion var, at det er kedeligt at læse i alle fag. Samtidig kunne skolen se i testresultaterne, at læsningen med fordel kunne forbedres. Ifølge PLC-medarbejder Rikke Graff Brink var der derfor behov for at overveje, hvad skolen gør og ikke gør – hvordan er skolens tilgang til læsning?

“Nogle gange arbejder man så meget med sprog at man mister indholdet,” konstaterer Rikke Graff Brink. Samtidig peger hun på, hvordan “fokuset på målstyring har smidt indholdet og kreativiteten på hylden. Nu handler det om at få det ind igen med saks og lim og arbejde med læseaktiviteter samtidig med læsekompetencer”. For skolens PLC er læseundersøgelsens konklusionen derfor blevet startskuddet på et samarbejde vejledere og pædagogisk personale imellem med et fælles fokus på, hvordan de kan gøre eleverne nysgerrige på litteratur og læsning med fokus på elevaktiviteter, relationer og kreative, æstetiske installationer, der kan fordre nysgerrighed.

Organiseringen af PLC på Munkevængets skole

Munkevængets skole er en folkeskole, der ligger i Kolding og har ca. 500 elever.

- På Munkevængets skole består PLC af 11 vejledere, herunder it-vejleder, læsevejledere, naturfagsvejleder, fremmedsprogsvejleder, matematikvejledere, dansk som andetsprogsvejledere, teknologiforståelsesvejleder og læringsvejleder. Ingen af vejlederne er fuldtidsvejledere, da skolen prioriterer, at vejlederne indgår i "almindelig" undervisning.
- PLC-teamet mødes fast fire gange om året med ledelsen på skolen. Derudover mødes PLC-kordinatoren månedligt med ledelsen på skolen og månedligt i et kommunalt PLC-netværk.
- PLC-teamet har faste netværksmøder med folkebiblioteket to gange om året med fokus på samarbejde og supplerende initiativer.

Læselyst er relevant i alle fag

På baggrund af undersøgelsen vurderede skolens PLC, at der var brug for en større, fælles og tværfaglig indsats og at gentænke tilgangen til læsning. Derfor er skolen gået i gang med et langsigtet arbejde for at skabe fælles værktøjer og kompetencer til at gå til læsning som en rød tråd gennem indskoling, mellemtrin og udskoling og på tværs af fagligheder med henblik på at sikre konsistens og genkendelighed for eleverne. Tilgangen er, at læsning er relevant i alle fag, og at et fokus på læsning ikke kun skal ligge hos læsevejlederne og dansklærerne. Alle fag kan bidrage til, hvordan der kan arbejdes med læsning. Hvordan kan den undersøgende tilgang fra naturfag for eksempel tænkes ind i læsning? Hvordan kan man arbejde med en nysgerrig tilgang til læsning frem for en læringsmålstilgang? Og hvad kan matematik for eksempel sige om læsning?

Læsevejlederens rolle er at holde oplæg om, hvordan man kan understøtte læselyst – både for PLC-teamet, de enkelte faggrupper og for alle i det pædagogiske personale, for eksempel på pædagogisk råd.

På den måde har Munkevængets skole fokus på, hvordan de forskellige fag kan bruge hinanden, så vejledningen i læsning kan imødekomme alle fag. Herunder har skolen også et fokus på at videndele data, for eksempel nationale test i læsning og læseprøver, så det pædagogiske personale i det enkelte fag ikke kun forholder sig til test i deres eget fag, men også til eventuelle udfordringer med læsning. På den måde kan matematiklæreren for eksempel lettere afklare, om det er selve matematikken, der er en udfordring eller læsningen af matematikken, som eleven har svært ved.

Ifølge Munkevængets skole er tegn på læselyst når:

- Barnet helt af sig selv tager en bog for at læse
- Barnet kommer og spørger efter to'eren
- Barnet taler begejstret om en bog og deler sin læseoplevelse med andre

Fire konkrete initiativer til at facilitere læselyst

Munkevængets skole har taget udgangspunkt i, at læselyst kan påvirkes positivt af henholdsvis:

- **Læsemiljøer** (plads til den indre læseoplevelse – fordybelse, ro og koncentration)
- **Læsefællesskaber** (relationer og det sociale aspekt af læsning)
- **Book finding** - dét at finde den gode bog (litteraturens tilgængelighed og sjove måder at finde den rette bog på, der kan invitere til bognysgerrighed).

Ud fra de betragtninger har skolen søsat følgende læselyst-initiativer:

1. Book finding, tilgængelighed og facilitering: Bøgerne er flyttet ud i klasserne

På Munkevængets skole har de gennem læselystprojektet sat fokus på vigtigheden af rummet og relationen, når man skal stimulere læselyst. Det har konkret udmøntet sig i et tiltag, hvor vejledning i læselyst til det pædagogiske personale og elever samt bibliotekslån er rykket ud i klasserne. Dels for at styrke elevernes relation til PLC-medarbejderen, dels for at læselysten ikke kun er et anliggende for PLC'et, men også er et arbejde, der er relevant ude i klasserne.

En anden pointe i tiltaget er at snævre udvalget af bøger ind, så PLC-medarbejderen har et målrettet fokus på et tema med udvalgte bøger. Erfaringen er, at udvalget på PLC-biblioteket er for stort og uoverskueligt for børnene, og at elevernes opfattelse er, at "alt på biblioteket bare er kedeligt". Hvordan biblioteket er indrettet, og hvordan bøgerne præsenteres er således væsentligt for elevernes læselyst.

Munkevængets skole oplever, at med det simple greb at præsentere et lille udvalg af bøger ude i klassen, bliver bøgerne revet væk til udlån.

Skolen er derfor gået væk fra faste udlånstimer på PLC-biblioteket til mere målrettede aktiviteter omkring bøger ude i klasserne.

2. Forældreinddragelse og fokus på læsning i alle fag: Årlig læsefestival

Et andet aspekt af læselyst, som Munkevængets skole har været optaget af, er forældrenes rolle. Derfor har skolen startet en årlig læsefestival, hvor forældrene deltager, og hvor skolen samtidig viser, at læsning er og kan mange ting, og er et vigtigt aspekt af alle fag. På den måde ser eleverne, at læsning både er opskrifter i madkundskab, opgavebeskrivelser i matematik, bøger på forskellige sprog, fritidslæsning og meget andet.

Eleverne har ejerskab i læsefestivalen ved at arrangere og stå i forskellige boder, der repræsenterer læsning i de forskellige fag, som skal præsenteres for forældrene. Ligeledes deltager alle PLC-medarbejderne med boder samt folkebiblioteket, hvor elever og forældre for eksempel kan få et lånerkort og kan se, hvad folkebiblioteket kan tilbyde, som PLC'et ikke kan. Elever og forældres tilbagemeldinger på læsefestivalen er, at det er interessant at se, at læsning faktisk er rigtig mange ting og skal bruges i mange forskellige fag.

3. Samarbejde med folkebiblioteket og elev-til-elev inspiration: Inspirerende læsepatruljer

Et andet tiltag, som Munkevængets skole har indført, er et samarbejde med folkebiblioteket og flere af kommunens øvrige folkeskoler om læsepatruljer ude på kommunens skoler. Læsepatruljerne udgøres af udvalgte, frivillige elever i 5.-8. klasse, som patruljerer rundt i de mindre klasser som læse-inspiratorer og fortæller om bøger og læser højt for de små i klasserne. Munkevængets skoles erfaring er, at læselyst smitter, og at de store elever i høj grad kan inspirere de små og bidrage til, at det er spændende, sjovt og sejt at læse.

Folkebiblioteket understøtter læsepatruljerne med kurser, aktiviteter, læsemaraton og bøger. Munkevængets skole har faste netværksmøder med folkebiblioteket, hvor de har fokus på, hvordan de kan samarbejde og supplere hinanden.

4. Læsemiljøer med fysisk og mentalt rum til fordybelse: Læsemøbler og alternativ indretning

På Munkevængets skole er de også optaget af, hvordan man kan skabe gode læsemiljøer på skolen. Fokus er både på fysiske rum, der indbyder til læsning og på mentale rum med tid til fordybelse, og på rum, hvor eleverne kan trække sig tilbage fra det store fællesskab til et mindre læsefællesskab eller individuel fordybelse. Det er skolens oplevelse, at eleverne har svært ved at fordybe sig i en skemalagt dag med 20 minutter til læsning. Det er forskelligt, hvad der skal til for at finde ro og koncentration, og derfor eksperimenterer skolen blandt andet med at arrangere små rum til læsning og siddemøbler med plads til to, et gardin man kan trække for og hyggeligt lys. Derudover arbejder skolen med løsninger på, hvordan man kan skabe bedre plads til, at eleverne kan trække sig tilbage og læse inde i klasserummet.

På billedet ses et af siddemøblerne.

Midler til at understøtte udviklingsprojekter

Munkevængets skole har fået midler til deres læselyst-projekt fra Udviklingspuljen for folkebiblioteker og pædagogiske læringscentre, der uddeles af Slots- og Kulturstyrelsen hvert år. Munkevængets skole har således haft mulighed for at sætte ekstra ressourcer ind i arbejdet.

Som pædagogisk læringscenter har man mulighed for at søge midler til udviklingsprojekter gennem blandt andet [Udviklingspuljen for folkebiblioteker og pædagogiske læringscentre](#).

Læs mere om Munkevængets skoles læselyst-projekter [her](#).

Munkevængets skole evaluerer projektet maj 2023.

4.2 Praksiseksempel 2: Data og evalueringresultater – At sætte data i spil i forskellige fora

Dette praksiseksempel er udarbejdet på baggrund af et interview med skoleleder Vibeke Faber Mølholm, oktober 2022.

På Fælleshåbsskolen i Vejle har skoleledelsen og PLC-teamet de seneste år haft fokus på, hvordan forskellige data kan sættes i spil i forskellige fora. Skolen har udarbejdet en systematik til inspiration for andre pædagogiske læringscentres arbejde med data og evaluering.

Organiseringen af PLC på Fælleshåbsskolen

Fælleshåbsskolen er en folkeskole, der ligger i Vejle og har 500 elever.

- PLC-teamet på Fælleshåbsskolen består af 11 vejledere; to pædagogiske vejledere, der arbejder med understøttelse og vejledning i og omkring trivsel i store og små fællesskaber og ni lærere, herunder tre læsevejledere, to DSA-vejledere, to talentvejledere og to matematik-vejledere og en naturfagsvejleder.
- PLC-teamet mødes fast fire til fem gange om året med to ledere og en koordinatorer.
- Vejlederne er tilknyttet to årgangsteams. Vejlederne i dansk, matematik og naturfag er desuden tilknyttet et fagteam.
- PLC-teamet har en fast, kommunal PLC-konsulent, som de kan bruge til sparring og som lejlighedsvist er facilitator på PLC-møder.
- PLC på Fælleshåbsskolen har en fysisk lokation i form af et PLC-bibliotek.

Tilgangen til data – triangulering og løbende indsamling af viden

På Fælleshåbsskolen har de igangsat forskellige processer for, hvordan de sætter forskellige typer data i spil. Skolen forsøger at bruge alle typer data, som de har i forskellige fora. For eksempel bruges kvantitative data i form af faglige tests i fagene, i læsning og i matematik til to årlige klassekonferencer i dansk og matematik og kvalitative data som observationer og elevprodukter anvendes til lærings samtaler med vejlederne i årgangsteamene. Indhold og rammer for henholdsvis lærings samtaler og klassekonferencer udfoldes i det efterfølgende.

Som oftest er Fælleshåbsskolens tilgang, at de først beslutter sig for, hvad de vil undersøge og blive klogere på (genstandsfeltet), og herefter hvad der skal indsamles data på og kigges efter i data, og dermed, hvordan de vil bruge data. For eksempel hvorvidt genstandsfeltet skal være progression eller grupper af børn, for eksempel ordblinde børn, der skal have et fokus. Det besluttes således på forhånd, hvad de vil bruge data til – og hvad der er brug for data til at belyse nærmere.

Et andet aspekt er, at der er fokus på at triangulere data. Det vil sige kigge på forskellige datasæt og datatyper for at se, om der er tendenser eller mønstre, der går igen, og om de forskellige datasæt bager hinanden op. Det kan også være på tværs af årgange eller et til to år tilbage i tid, hvis det drejer sig om den enkelte elevs udvikling. Ét datasæt kan bruges til at pege opmærksomheden i en retning, men ikke til at sige noget konkluderende. Derfor har skolen fokus på løbende indsamling af ny og supplerende data, der kan bygge oven på eksisterende data gennem redskabet læringscirklen. Se figur 4.

Ledelsens rolle – overblik og videndeling

Ledelsen er inde over planlægningen af brug af større data og er med til at danne et overblik over data i samarbejde med relevante eller udvalgte vejledere. Det sagt, er ledelsens fokus altid at få data delt med medarbejderne, så de sammen kan sætte data i spil.

Et eksempel er de nationale trivselsmålinger. Alle årgangsteams analyserer denne data og finder opmærksomhedspunkter og genstandsfelter, hvorudfra det kommende skoleårs indsatsområder og trivselsårsplan udarbejdes. Denne proces igangsættes af PLC og ledelsen på et årligt personalemøde for alle medarbejdere.

Et andet eksempel er de to årlige klassekonferencer i henholdsvis dansk og matematik på hver årgang. Til klassekonferencerne deltager en faglig vejleder, en leder og dansk- eller matematiklærerne på årgangen.

På klassekonferencerne bliver kvantitative data sammenholdt med faglærernes kvalitative data, og der aftales og planlægges på den baggrund handlinger for henholdsvis enkelte børn, den enkelte klasse og/eller årgangen.

Team-samarbejde med læringscirklen og læringsamtaler – Fælleshåbsskolens nuværende data-projekt

Det sidste halvandet år har Fælleshåbsskolen haft et fokus på at introducere læringscirklen som redskab til et team-samarbejde om brug af data, samt for at få sat faste, halvårslige læringsamtaler i søen med PLC-medarbejderne til at samle op på de enkelte teams løbende arbejde med læringscirklen. Se Læringscirklen, figur 4.

Figur 4. Læringscirklen.

Kilde: Efter inspiration fra figur i projektet *Videre med professionelle læringsfællesskaber, perioden 2018-2021*, AP. Møller Fonden og Vejle, Middelfart og Langeland Kommune.

Læringscirklen

For at få evalueret undervisningspraksis løbende over skoleåret og sat data i spil blandt det pædagogiske personale og vejledere, har Fælleshåbsskolen introduceret læringscirklen som et redskab hvert årgangsteam forholder sig til og arbejder ud fra blandt andet til personalemøder. Nedenfor er det illustreret, hvordan redskabet kan bruges.

Fælleshåbsskolen understreger, at det som udgangspunkt er op til det enkelte årgangsteam, hvordan og i hvilket tempo de bruger læringscirklen over skoleåret. Det væsentligste er, at redskabet og arbejdet er meningsfuldt for alle.

Tabel 2. Læringscirklen i praksis

Læringscirklen i praksis

1. Indsamle og analysere data

- Den enkelte lærer overvejer, om der er praksis, hvor der er grund til undren, hvor der er en fornemmelse for en udfordring, der giver mening at undersøge nærmere eller en nysgerrighed på, om en given praksis kan gøres på en anden og bedre måde. Dette ud fra kvalitativ data, for eksempel elevprodukter, observationer eller elevsamtaler.

2. Reflektere

- På et af skoleårets første personalemøder bestemmer årgangsteamet sig for et genstandsfelt, som de vil undersøge nærmere med data i løbet af skoleåret.
- På skoleårets første læringssamtale (se forklaring nedenfor) faciliterer vejlederne for eksempel en snak om, hvad der er relevansen af genstandsfeltet, hvorfor det er dette genstandsfelt, der er valgt, og hvad vigtigheden kommer af? Det kan for eksempel være en observation af en gruppe elever, der har svært ved at koncentrere sig i forløb af en bestemt karakter. Lærings-samtalen tager udgangspunkt i henholdsvis 1) valg af genstandsfelt, 2) hvad teamet lykkes godt med, eller 3) hvad næste skridt for teamet er. Se refleksionsspørgsmål til læringssamtalen nedenfor.
- Efterfølgende bruger årgangsteamet kvalitativ data til at kigge på genstandsfeltet.

3. Tilrettelægge handling

- Årgangsteamet tilrettelægger 'mikro-handlinger'. Termen mikro skal understrege, at der er tale om små skridt ad gangen. Det kan for eksempel være at foretage flere observationer eller indhente mere data, for eksempel i form af at tale med to elever om genstandsfeltet. Skolens erfaring er, at det er vigtigt ikke at komme til at slå et for stort brød op, som man ikke kan handle på. Så er det bedre at komme flere gange 'rundt i læringscirklen' med små skridt.

4. Handle

- Den enkelte lærer i teamet foretager 'mikro-handlinger', så de til næste teammøde eller læringssamtale kommer med nye observationer og en udvidet forståelse for den givne udfordring/genstandsfeltet.
- Efter årets læringssamtaler videndeler vejlederne om læringssamtalerne med resten af PLC-teamet. Det er også i det samlede PLC-team, at læringssamtalerne evalueres, udvikles, og det eventuelt besluttet og planlægges, hvad der kan være behov for med den tværgående viden om de forskellige årgangsteams. Er det for eksempel ok, at de forskellige årgangsteams ikke er lige langt med anvendelsen af læringssamtalen som redskab? Og hvis ikke, hvilke tiltag kan understøtte forskellene?

Læringssamtalen

En læringssamtale er en samtale mellem to vejledere og et årgangsteam og har til formål at understøtte årgangsteamsenes arbejde som professionelle læringsfællesskaber og at afsætte tid til refleksion over egen og fælles praksis og igangsætte indsatser med udgangspunkt i data.

Læringssamtalerne tager udgangspunkt i kvalitative data og et årligt selvvalgt genstandsfelt i teamet inden for den overordnede ramme Professionelle læringsfællesskaber, mangfoldige læringsfællesska-

ber og relationer. På den måde kombinerer læringsamtalerne et fokus på anvendelse af data og udvikling af co-teaching og relationer. Læringsamtalerne planlægges i PLC og samtlige vejledere er med til at facilitere samtalerne.

Læringsamtalerne foregår på baggrund af årgangsteamets arbejde med læringscirklen.

Rotering og vejledning i par

For at sikre læring og nye indsigter på tværs af alle teams og vejledere, faciliterer hver vejleder læringsamtalen i et andet årgangsteam i en anden afdeling (indskoling, mellemtrin, udskoling, specialrækken) end det team og den årgang de normalt er tilknyttet. Dette er desuden for at sikre, at vejlederen ikke skal vejlede de kollegaer som de arbejder tættest sammen med.

Derudover parres vejlederne altid op i makkerpar, da erfaringen er, at det kræver øvelse at give og modtage vejledning. På den måde kan vejlederne også lære nyt og udvikle sig af at samarbejde om at vejlede. Ofte består et makkerpar af en erfaren vejleder og en nyere vejleder.

Tabel 3. Læringsamtalen

Læringsamtalen – Refleksionsspørgsmål til vejledernes facilitering

• **1. Hvad lykkes vi med og hvordan går det?**

- Hvorfor lykkes I med netop dette?
- Hvornår lykkes I særligt med...?
- Hvilke forudsætninger har I for, at I lykkes med...?
- Hvordan ser I, at det lykkes...?
- Hvordan kan man som udefrakommende se, at I lykkes...?
- Hvordan vil eleverne beskrive, at det lykkes...?
- Hvordan supplerer I hinanden...?
- Hvad har I fået øje på, der lykkes...?
- Hvordan sikrer I jer, at eleverne lykkes...?

• **2. Hvad er vi særligt optagede af lige nu og hvorfor?**

- Hvorfor er dette genstandsfelt specielt interessant?
- Hvorfor fik I øje på det? Hvad fortæller data os?
- Hvad giver det anledning til at overveje og hvorfor?
- Hvordan tror I eleverne/forældre/kollegaer oplever det?
- Kan det overføres til andet? - kontekst, elevgruppe, samarbejdspartnere, fysiske omgivelser, fag?
- Hvad vil der ske hvis...?
- Hvad skal der til, for at lykkes med dette?
- Hvad kan I tage med videre fra denne drøftelse?

• **3. Hvad er næste skridt?**

- Hvad ønsker I at tage med videre til næste læringsamtale?
- Hvad har I brug for at lave aftaler om? – Hvorfor, hvordan, hvornår, hvad, hvem?
- Hvad vil I arbejde videre med af det, som I allerede er i gang med?
- Er der nogen, som I har brug for at tale med, for at få løst nogle af de udfordrende punkter?
- Hvilke erfaringer vil I hver især tage med jer til næste skoleår? (2. læringsamtale)

Skolens næste skridt – vejledningen skal ud i praksis

De seneste år har Fælleshåbsskolen haft fokus på vejledernes vejledning af det pædagogiske personale. Det betyder også, at vejlederne er kommet længere væk fra eleverne og undervisningspraksissen. Næste fokus for Fælleshåbsskolen er derfor at arbejde med, hvordan vejlederne kan byde sig til i forhold til at deltage i co-teaching, få vejledningen ud i praksis og få indsamlet data tættere på eleverne, så det ikke kun er gennem det pædagogiske personale.

4.3 Praksiseksempel 3: Strategisk samarbejde – Samarbejde mellem skolen og forvaltningen om en strategi for folkeskolens pædagogiske læringscenter

Dette praksiseksempel er udarbejdet på baggrund af interviews med pædagogisk konsulent i forvaltningen i Haderslev Kommune Else Iversen, souschef på Gram Skole Sara V. Lindholt og skoleleder på Fælleshåbsskolen Hammelev-Sct. Severin Adam V. Askjær-Hansen, oktober 2022.

I Haderslev Kommune har en ny strategi for folkeskolens pædagogiske læringscentre været afsæt for fælles dialog og udvikling af de pædagogiske læringscentre.

Forvaltningsperspektivet: En strategisk ramme fra forvaltningen

I Haderslev Kommune har skoleledelserne givet udtryk for, at opgaven med at udvikle skolernes pædagogiske læringscentre, så de understøtter elevernes faglige og alsidige udvikling og trivsel, er kompleks og udfordrende at omsætte til konkret praksis. På den baggrund har forvaltningen udarbejdet en strategisk ramme, der har til formål at understøtte skolernes arbejde med at udvikle de pædagogiske læringscentre samt afsat ressourcer til at understøtte skolerne i den videre udvikling og forankring.

Forvaltningen i Haderslev Kommune vedtog i 2021 en ny strategi for folkeskolens pædagogiske læringscentre i kommunen. I udarbejdelsen af strategien har det været væsentligt, at strategien gav skolerne mulighed for at omsætte de strategiske intentioner til konkrete og målbare indsatser, der gav mening i den lokale kontekst. Med afsæt i strategien har den enkelte skoles vejledere og ledelse udarbejdet en lokal handleplan for skolens PLC. Dette har givet den enkelte skole mulighed for at udvikle et lokalt design og udviklingsforløb for det pædagogiske læringscenter, som stemmer overens med dels skolens egne ønsker og prioriteringer, dels den kommunale strategiske retning.

Rammen for det strategiske arbejde

Strategien er et arbejdsredskab, som har til formål at styrke de lokale handlemuligheder på skolerne, og samtidig sikre en fælles kommunal retning.

Strategien indeholder fire centrale temaer:

- Det pædagogiske læringscenter som læringskapacitet.
- Vejlederopgaven.
- Samarbejdet om læring i praksis.
- Det pædagogiske læringscenter som læringsrum.

Skolernes forudsætninger for udvikling af PLC er forskellige, hvorfor strategien har en taksonomisk opbygning, der skal understøtte sammenhængen mellem strategi og praksis. Taksonomien er opdelt i tre trin med en række udsagn for hvert centralt tema, som skal hjælpe skolerne til at kortlægge status for deres lokale pædagogiske læringscenter. Se taksonomien for tema 1 nedenfor. Se taksonomien for alle fire temaer i Haderslev Kommunes [Strategi for PLC 2021-2024](#).

Figur 5. Taksonomien for ét af de fire temaer i Haderslev Kommunes strategi for PLC.

Understøttende temadage

Skolernes arbejde med strategien og indsatser i deres lokale handleplan understøttes på fire årlige kommunale temaeftersmiddage, som er for PLC-teamet og den nærmeste ledelse. Temadagene er struktureret ved faglige oplæg og en høj grad af videndeling og reflektive dialoger i og på tværs af skolernes teams. Dagsordenen på temadage taler ind i strategiens temaer og kan for eksempel omhandle det pædagogiske læringscenters opgave i relation til funktionsbeskrivelser, klassekonferencer, håndtering af data, distribueret ledelse, rollen som vejleder, understøttelse af professionelle læringsfællesskaber med videre. Temadagene faciliteres af forvaltningen.

Evaluering

For at sikre udvikling og forankring af strategien lokalt, skal skolerne løbende evaluere deres lokale handleplan. Forvaltningen vil igangsætte dialoger med skolerne med afsæt i skolernes lokale handleplaner.

Skolelederperspektivet – Gram Skole: Strategien i praksis

I det følgende illustreres det, hvordan Gram skole i Haderslev Kommune har omsat den strategiske ramme og taksonomien til en handleplan med udgangspunkt i deres lokale praksis.

På Gram skole har de i flere år været i gang med at udvikle det pædagogiske læringscenter. Den kommunale strategi har understøttet organiseringen, som man på Gram skole er særligt optaget af at styrke i forhold til det pædagogiske læringscenter.

Skolens lokale handleplan for udviklingen af PLC tager afsæt i de fire temaer og tilhørende taksonomiske udsagn, som strategien beskriver. Det har blandt andet resulteret i:

Tabel 4. Gram Skoles handleplan for PLC

	<u>Igangsatte initiativer på Gram Skole</u>	<u>Gram Skoles udviklingsområder</u>
Tema 1: PLC som læringskapacitet	På Gram skole har PLC og ledelse møder flere gange årligt, hvor kvalitative og kvantitative data gennemgås med henblik på en fremadrettet indsats. På møderne struktureres vejledningen i forhold til de forskellige klassers resultater. Derudover er der fast vejledning i forbindelse med afvikling af test og andre evalueringsformer.	Skolen ønsker fremadrettet et øget fokus på at implementere forskningsbaseret viden i praksis.
Tema 2: Vejlederopgaven	PLC deltager i planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen på udvalgte årgange, og giver sparring til planlægning af undervisning på klassekonferencer med afsæt i data fra test og andre evalueringsværktøjer	Skolen ønsker fremadrettet at udarbejde en funktionsbeskrivelse for medarbejderne i PLC, som beskriver alsidigheden og fleksibiliteten i funktionen.
Tema 3: Samarbejdet om læring i praksis	Gram skole arbejder med et årshjul i det pædagogiske læringscenter for blandt andet møder i PLC-teamet, hvor indsatsen rammesættes, herunder vurdering af vejledningstilgange, for eksempel co-teaching, facilitering af fagteam-møder og eventuel involvering af Pædagogik og Læring.	<i>Endnu ikke beskrevet udviklingsområde</i>
Tema 4: PLC som læringsrum	Gram skole har iværksat aktiviteter, hvor PLC understøtter elevernes og medarbejderes kompetencer via forskellige oplæg om for eksempel kodning, podcast med videre samt kurser for eksempel læsning og matematiske programmer, for eksempel Geogebra.	Skolen ønsker fremadrettet at udvikle et øget fokus på formidling af kulturelle og faglige tilbud samt udstillinger og konkurrencer.

Skolelederperspektivet - Fællesskolen Hammelev-Sct. Severin: Ledelse af det pædagogiske læringscenter i den strategiske ramme

I Haderslev Kommunes strategi beskrives ledelsens rolle i det pædagogiske læringscenter blandt andet som: Ledelsen har en særlig rolle. Ledelsen skal sikre rammen, som det pædagogiske læringscenter skal

lykkes i. Det er en forudsætning, at ledelsen er tydelig i skolens visioner for det pædagogiske læringscenter.

På Fællesskolen Hammelev-Sct. Severin i Haderslev Kommune har skoleledelsen lavet en funktionsbeskrivelse for det samlede PLC for at implementere og forankre strategien for det pædagogiske læringscenter. Dette med henblik på at fastsætte, hvad PLC kan bidrage med i skolens daglige praksis, og hvor og hvordan der er behov for eventuelt at justere for vejledere og øvrige medarbejdere. Dette arbejde er i proces ved at vejledere og ledelsen er ude på årgangsteammøder og fortælle om intentionen med PLC's funktion på skolen, således at ledelsen er tydelig omkring PLC's funktion for alle pædagogiske medarbejdere.

Skoleledelsen på Fællesskolen Hammelev-Sct. Severin oplever, at den kommunale strategi og den taksonomiske opbygning af de fire temaer er en stor hjælp. Skolen har gennemgået den, og den har været deres udgangspunkt i opbygningsfasen af PLC ud fra den nye strategi. Progressionen giver rigtig god mening, mener skoleledelsen. Skoleledelsen på Fællesskolen Hammelev-Sct. Severin oplever, at forvaltningen prioriterer at bruge ressourcer på indsatsen med den strategiske udvikling, og det betyder, at skolen er motiveret i arbejdet med udvikling af det pædagogiske læringscenter. Også forvaltningens understøttende temadage fungerer godt, mener skoleledelsen på Fællesskolen Hammelev-Sct. Severin. De binder PLC-team og ledelse sammen og giver mulighed for opklarende spørgsmål. Det er også muligt at booke forvaltningen til et sparringsmøde og følge med i kommunens skoles status, proces og udfordringer via online videndelingsdokumenter. Det giver rig mulighed for sparring og understøttelse, oplever skoleledelsen.

4.4 Praksiseksempel 4: Eksempel på organisering af PLC samt opgave- og funktionsbeskrivelser for det pædagogiske læringscenter

Dette praksiseksempel viser Grønnemose Skoles organisering af PLC. Eksemplet kan bruges til inspiration til organisering af det pædagogiske læringscenter samt udarbejdelse af opgave- og funktionsbeskrivelser for medarbejderne i det pædagogiske læringscenter. Eksemplet er ikke normerende for, hvordan et pædagogisk læringscenter bør organiseres eller hvad der forventes af et pædagogisk læringscenter. Skoler og pædagogiske læringscentre er forskellige, har forskellige lokalkontekster, vilkår og rammer. Eksemplet er fra en skole med 720 elever, 57 lærere, 20 pædagoger og fem ledere i skolens almene del. Til skolen er der også knyttet en gruppeordning med 80 elever med autismespektrumforstyrrelse, hertil 22 lærere, 16 pædagoger og to ledere.

Aktuelt fokusområde

For skoleåret 2022/2023 er der i det pædagogiske læringscenters arbejde et særligt fokus på, hvordan det tværgående tema sproglig udvikling integreres i undervisningen i alle fagblokke i inkluderende undervisningsmiljøer.

Organisering

Det pædagogiske læringscenter på Grønnemose Skole udgøres af: Tre læsevejledere, en læringsvejleder, en matematikvejleder, en naturfagsvejleder, tre fuldtids co-teachers med specialpædagogisk kompetence, to ressourcelærere i teknologiforståelse og innovative læreprocesser samt to ledelsesrepræsentanter.

- Ledelsesrepræsentanterne har rollen som koordinator, der blandt andet sikrer videndeling på tværs af fagområder, det løbende samarbejde i teamet og dialogen med ledelsesteamet.
- Det pædagogiske læringscenters medlemmer indgår i relevante kommunale netværk med henblik på sparring og videndeling med kommunens øvrige skoler.

Møder i det pædagogiske læringscenter

- Ledelsesrepræsentanterne indkalder til teammøder i PLC og udarbejder dagsorden på baggrund af input fra henholdsvis PLC-medarbejderne og ledelsen.
- Hele PLC-teamet mødes seks gange årligt med henblik på at sikre sammenhæng til skolens udviklingsområder, status på udvikling, kompetenceudvikling, videndeling og erfaringsudveksling.
- Mindre grupper af PLC-teamet mødes om relevante fælles opgaver

Funktions – og opgavebeskrivelser

Ledelsen udarbejder årligt funktions- og opgavebeskrivelser for vejledernes og ressourcepersoners individuelle og fælles opgaver. I nedenstående tabeller kan det ses, hvilke henholdsvis fælles og individuelle opgaver matematikvejlederen og en af læsevejlederne har på skolen i skoleåret 2022/2023. Vejledernes fulde opgaveliste er således de fælles opgaver samt de individuelle opgaver.

Tabel 5. De fælles opgaver for medarbejderne i PLC for skoleåret 2022/2023 på Grønnemose Skole

Eksempel på fælles, tværgående opgaver i PLC-medarbejdernes funktions- og opgavebeskrivelser

Facilitering af fire årlige fagteam møder med fokus på sproglig udvikling ud fra temaerne:

- Undervisningsdifferentiering
- Understøtte at der tages afsæt i Fælles Mål for det enkelte fag, når undervisningen planlægges
- Inddragelse af data og evalueringresultater i planlægning af forløb - især undervisningsnære data
- Vurdering af undervisningsmidler med henblik på understøttelse af sproglig udvikling

Understøttelse af proces omkring læringskonferencer:

- Inspirerer til og understøtter på formøde med årgangsfagteam planlægning, gennemførelse og evaluering af forløb i de udvalgte fag med fokus på sproglig udvikling og mulige egnede data-kilder i relation til læringskonferencen
- På baggrund af drøftelser på læringskonferencen vejledes om og aftales justeringer og ændringer i kommende forløb

Temadag om deltagelsesmuligheder for alle:

- Planlægning og afholdelse af workshop på temadag omkring følgende indhold:
 - Udarbejdelse af handleplansdokument for elever med faglige og/eller trivselsmæssige udfordringer
 - Elever, der anvender LST i undervisningen
 - Low Arousal (pædagogisk tilgang) – med henblik på at forebygge og håndtere konflikter
 - Inspiration til planlægning af undervisning med fokus på elevinddragelse
 - Co-teaching

Undervisningsrelaterede aktiviteter for eleverne i læringscenteret:

- Projekt opgaven – Informationssøgning, kildekritik og produkt fremstilling m.m.
- Værkstedsundervisning – Indspark med små værksteder som supplement til den daglige undervisning i klassen
- Skak – Tilbud om skak for elever fra 0 – 6. klasse en eftermiddag om ugen i 7 uger

Generelt

- Udarbejder årshjul, der beskriver læringscenterets konkrete tiltag og aktiviteter i årets løb.
- Vejleder, inspirerer og understøtter elever og medarbejdere, for eksempel om innovative og kreative arbejdsprocesser, læsning og litteratur og folkeskolens prøver.
- Vejleder om og styrker brugen af kvalitative og kvantitative data i forhold til planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisning
- Samarbejder om at løse vanskelige vejledningsopgaver og kvalificere/udvælge vejledningstilgange
- Samarbejder i et professionelt læringsfællesskab om de fælles opgaver i relation til medarbejdernes læring og elevernes faglige og alsidige udvikling og trivsel, blandt andet gennem inddragelse af forskningsbaseret viden.

Table 6. Læsevejlederens individuelle opgaver på 4.-6. årgang for skoleåret 2022/2023

Eksempel på individuelle opgaver i en funktions- og opgavebeskrivelse for en læsevejleder

- **Evalueringssmøder med dansklærerne på 4.-6. årgang i efteråret**

På baggrund af resultater fra ST, FNOT og Hogrefes tekstlæseprøver understøttes, inspireres og vejledes det pædagogiske personale om, hvordan den fremtidige undervisning kan planlægges med henblik på udvikling af alle elevers læse- og skrivekompetencer. Der holdes opfølgende møder efter behov.

- **Ordblinde elever**

- Fire gange årligt følges op på de ordblinde elevers anvendelse af LST
- Undersøgelse, test, evaluering, undervisning og udarbejdelse af handleplaner for potentielle ordblinde elever
- Samarbejde med det pædagogiske personale og forældre – minimum et møde med forældre, når elev testes ordblind.
- Oplæg for og løbende sparring med det pædagogiske personale om anvendelse af LST i alle fag

- **Læseaktiviteter i læringscenteret (sammen med læringsvejleder)**

Booktalks og booktasting med mulighed for individuel vejledning hver anden uge

- **Vejledning og deltagelse i planlægning, gennemførelse og evaluering af forløb på 4. årgang:** Kursus i flydende læsning – 3 uger

- **Vejledning og deltagelse i planlægning, gennemførelse og evaluering af forløb på 5. årgang:** Skriveforløb med fokus på at skrive kreativt og eksperimenterende – 4 uger

- **Vejledning og deltagelse i planlægning, gennemførelse og evaluering af forløb på 6. årgang:** "Romanjagt" – forløb med fokus på at styrke elevernes læselyst ved at skabe gode rammer for fordybelse og oplevelse

- **Deltagelse i møder i det kommunale læsevejledernetværk**

Der afholdes møder i læsenetværket 5 gange årligt

- **Kompetenceudvikling**

- **Ad hoc opgaver**

Tabel 7. Matematikvejlederens individuelle opgaver for skoleåret 2022/2023

Eksempel på individuelle opgaver i en funktions- og opgavebeskrivelse for en matematikvejleder

- **Evalueringsmøder med matematiklærerne på hver årgang i januar**

På baggrund af resultater fra FNOT og Hogrefes Mat – testen understøttes, inspireres og vejledes det pædagogiske personale om, hvordan den fremtidige undervisning kan planlægges med henblik på udvikling af alle elevers færdigheder og matematiske kompetencer. Der holdes opfølgende møder efter behov.

- **Talenthold**

Planlægning, gennemførelse og evaluering af matematikindsatser for elever med særlige evner.

- **Elever med vanskeligheder i matematik**

Individuel testning og evaluering af elever med vanskeligheder i matematik med henblik på vejledning af og sparring med det pædagogiske personale om planlægning af differentieret undervisning.

- **Prøverne**

Matematiklærerne i udskolingen opdateres med den aktuelle prøvebekendtgørelse og –vejledning

- **Vejledning i CAS, GeoGebra m.m.**

Understøttelse af og vejledning i brug af digitale hjælpemidler i undervisningen

- **Faglig mentor**

Faglig mentor for pædagogisk personale, der underviser i matematik uden at være linjefagsuddannet

- **Deltagelse i møder i det kommunale matematikvejledernetværk**

Der afholdes møder i matematiknetværket 5 gange årligt

- **Kompetenceudvikling**

- **Ad hoc opgaver**

5 Kilder

Nationalt Videnscenter for Læsning (2022). Tidsskriftet- Viden om literacy. Tema: læselyst. Nr. 31. København V. Hentet fra: <https://www.videnomlaesning.dk/media/5167/31.pdf>

Reinholdt Hansen, S., Illum Hansen, T., & Pettersen, M. (2022). Børn og unges læsning 2021. Aarhus Universitetsforlag. Hentet fra: <https://www.fremtidensbiblioteker.dk/upl/web-site/pdf3/Brnogungeslsning2021.NYeformat.pdf>

Retsinformation (2021) "LBK nr. 1887 af 01/10/2021 Bekendtgørelse af lov om folkeskolen" retsinformation.dk [1.10. 2021] <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1887>

Retsinformation (2022) "BEK nr. 271 af 28/02/2022 Bekendtgørelse om folkeskolens pædagogiske læringscentre" retsinformation.dk [28.02. 2022] <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/271>

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET